Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIай областени Грозненски городской комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Ера 2 ОКТЯБРЬ № 79 (2288) 1958 шу

Мах 20 кеп.

Даькъала хилда дуне мелд хургдола а дохаргдоаца а китайскии советскии халкъашта юкъера доттагIал!

Китайски Халкъа Республикан председателага, Китаян Коммунистически партен Центральни Комитета Председателага

новкъост МАО Цзэ-ДУНАГА

Ерригкитайски халкъа викалий собранен Хадданза йолча Комитета председателага

новкъост ЛЮ ШАО-ЦИ

Китайский Халкъа Республикан Паччахьалкхен Совета премьерага

новкъост ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЯГА

Советски халкъа, Советски Союза Коммунистически партени Правительствони цIерах дегтIара даькъала дувц оаха, Шо деза доттагIий, хIьта Шуга гIолла деррига сийлахь-доккха китайски халкъ, Китая Коммунистически парти, КНР Правительство Китайски Халкъа Республикан IX шу дизарца.

Вай мехкашкарча вошал долча халкъаша из сийлен ди дезду социалистически интернационализман сийлахьча принципашца хетта эггара цIенагIча дег тIарча доттагIлен гIулакхаш дIахо дегIаухаш латтача, цхьана къахьегаш а вIаший новкъостал деш а латтача хьалашка.

Дуне мелдолча хана дохаргдоацаш коммунизм оттаяра тIехьа лоаттабеча къовсаме догуйлеи цаI хиларца чIоагIденнад советскии китайскии халкъашта юкъера доттагIал. Вай халкъий юкъара гIулакх кхоачаш хургхиларах бокъонца бола тешам ба — Советски Союзеи Китайски Халкъа Республикани коммунистически партей йохаргйоаца барт-цхьоагIо. Iалаьмате йоккха событи хилар цIаькха а дерригача дуненна хьалхашка вай хIанзарча халкъий лоархIамегIарча проблемашцара догуйла цаIаш долга дIа а хьокхаш, Советски Союзеи Китайски Халкъа Республикани керттера деятелаш Пекине дукха ха йоаццаш вIашагIкхетарах. Цу вIашагIкхетаро цIаькха а хьахьекхар бохоргбоаца советско-китайски доттагIлен низ, дерригача дунен мехкашкарча машар безаш долча халкъаща цхьана машара гIулакх а дунен халкъашта юкъера кхерамзе а Iалашде вай шаккъаш а лаьрхIаи кийчеи хилар, агрессораштa юхадухьал хIама тоха лаьрхIа хилар.

Социализм хьалъеча китайски халкъанна карагIдувлача сийлахь-доккхийча гIулакхашка гIадбаха а доккхал деш а ладувгIаш ба советски нах. КНР халкъа боахам мехка исторена цIаккха ца байнача тайпара айлуш боагIа. Социализм хьалъеча генерални никъ чакх а боахаш, белггала доккхий балхаш кхоачашдеш доалл китайски халкъ, шоай даьхенах хIанзара промышленность а хIанзара юрта боахам а, хIанзара Iилмеи культуреи а долаш низбола социалистически паччахьалкхе ярна.

Китайски халкъ хьалха дугаш а нийсдеш а бола низ хинна латтача сийдолча Китая Коммунистически партен гIулакхаща хадданза дувзаденна да уж толамаш. Марксистско-ленински теорегара хьехам а ийбеш, бокъонца ший мехкарча хьалашка хьажжа из дегIа а кхувлаш, марксизман-ленинизман никъ цIена дIабахьара тIехьа ревизионисташа цунна деча харцхувцамашта духьала цIенхоштта къовсам а лоаттабеш, Шун мехка социализм йизза котъялара тIехьа лоаттабеча къовсаманна деррига халкъ оарцагIдаьккхад Китая Коммунистически партес.

Социализм хьалъеча, сийлахь-йоккхача китайски державан низ чIоагIбеча керда доккхий толамаш доахалда Оаш а, деза новкъостий, дерригача сийлахь-доккхача китайски халкъо а.

Даькъала хийла Китайски Халкъа Республика!

Даькъала хийла Китая Коммунистически парти а КНР Правительство а!

Вежарий моаршал да турпалеча китайски халкъага!

Даькъала хилда дуне мелд хургдола а дохаргдоаца а китайскии советскии халкъашта юкъера доттагIал!

Советски Союза Коммунистически Партен Центральни Комитета Хьалхара Секретарь ССР Союза Министрий Совета Председатель
Н. ХРУЩЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
К. ВОРОШИЛОВ.

Москва, Кремль.
1958 ш. 30 сентябре.

ССКП XXI-гIча съезда сийна

* * *

Ялат дукхагIа даккхарна

Горячеисточненски совхоза Закалиев Iаьла управляющи волча цхьоалагIча отделенес гурахьа дIадувш дола ялат сихха дIадувш латт. Шаьрача ара Тирка доливе латт тракторий тата. Аьха латтача лаьтташ тIа гIолла тайжжа дIайолх ялат дIадувш йола агрегаташ — йиъ я цига уж. ДIа-юха мел хьежача болх беш ба къахьегамхой.

Отделенен механизаторашеи болхлошеи Сийлахь-боккхача Октябра 41 шу дизара сийнеи, партен XXI съезда сийнеи социалистически яхье а бувлаш лакхера декхараш тIаийцад. 10-тIа октябре хьатIаккхоачаш гурахьа дIадув ялат дIадийна йисте даккха, аьнна. Шоаш тIаийца декхараш толаме кхоачащеш ба уж хIанз. Отделенен коллективо хIара дийнахьа 180 гектара тIа ялат дIадув. Цу тайпара болх беш коллектив дIайоде ше аьннача хана йистеяргъя из. Укх деношка лаьтта оахачара трактораш хьайоалдаергйолаш я цига; цо новкъостал дергда ялат сихагIа дIадерна.

Ялат дIадувш йола агрегаташ цIаккха а болх боацаш латтаргйоацаш вIашагIбелла ба оаха ялат дIадувш бола болх,—йоах нов. Закалиевс.

Бакъда, цига болх цкъа вIашагIбелла хиларга хьежжа безаме коллектив я из.

Водитель Воронин отделенен кертера усадьбера сихха ялат дIаккхухьаш вар. Цо хьаккхухьа ялат галешка Iочудоассадеш ба Курквиев М., Алиханов Э., Жамалдов А. Дукха ха яккхац хьалдиза латтача галеша. Вордаш тIа а детта цигара махулла сихагIа уж дIаккхухь Хатуевси Дударковси. 2—3 минут мара яккхац сеялкашка ялат чудоассадеш.

Ялат дIадувш йолча агрегаташтa балха эшаш мел дола хIама да. Трактораштa эшаш дола доагам деззача хана хьатIаккхухьаш ба заправщикаш Ахмадов У., Болистов А. Цудухьа, отделене ялат дIадувш йолча ерригача агрегаташа нормаш тIехдика кхоачашдо. Царех дикагIа йола агрегат я комсомолец волча А. Сухоруковс кулгалдер. Коллективо партен XXI-ча съезда сийна декхараш тIаийцад хIара дийнахьа цаIах норма кхоачашъе, аьнна. Шоаш денна дош кхоачашду цар. Нормах 31 гектар хилча кхоъ сеялка а йолаш «ДТ-54» яхача тракторца хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 47 гектара тIа ялат дIадув, цхьадолча дийнахьа 55 гектара тIа а дувш.

Безамца къахьегаш ба цу коллектива членаш. Лелае хьовш лелаю ший трактор А. Сухоруковс, ший ханнахьа тоаеш, сеялкаш ялатех хьалъюзаш а. Иштта дика болх беш ба сеяльщикаш Манцаева Яха, Курквиев Мовлды, Алиев Ваха.

Отделенен кхыйола агрегаташ а я хьалхле лелаеш. Тулаев Сулимаси Курмахмаев Махьмадеи кулгалдеш йолча агрегаташа хIара дийнахьа кхаь сеялкаца 43—44 гектара тIа ялат дIадув, вешта аьлча, 140—142 процент план кхоачашдеш.

Дукха лаьтта ул ялат дIаде кийчдаь, хIаьта хIанз оахаш а латт. Цига хIанз болх беш «ДТ-54» яха 8 трактори «Беларусь» яха 5 тракторри я. ХIара дийнахьа 100—120 гектар оах цар. Отделенен коллектив шоай беррига низ тIабахийта болх беш я октябрь бетта хьалхарча деношка ялат дIаде деррига аха деза лаьтта аьха кийчдарна.

Лаьтта оахача дикача балхаца белгалбаьнна ба трактористаш Юсупов Л., И. Карасев, кхыбараш а. Нормах 7 гектар хилча хIара дийнахьа 10 гектар оах цар.

— Отделенен ерригa коллектив лаьтта ахара а гурахьа дувш дола ялат сихагIа дIадера а чеккатIа йистедаккхарна безаме болх беш я, тIадоагIача шера ялат дика хургдолаш, — йоах управляющес нов. Закалиевс. — Укх шера тха отделенес гурахьа дIадийначa кIинеи, мукхеи хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 18,3 центнер ялат даьккхад. Тхоай опыт юкъе а йоалаеш оаха укх шера а агротехнически боарам лакха болаш, лаьтта дика тоадаь, ялат молхаш теха кийчдаь дIадув гурахьа дувш дола ялат.

КIаьд ца луш болх беш я отделенен коллектив хIанз а.

С. КОСТИН.

* * *

Сийлен доска тIа баьхараш

Сайрийна балха ди чаккхдоаллаш Сийлен доска доаллача юххе гулбелар моттигерча промышленноста министерстван химически завода къахьегамхой. Тамашъеш хьежар уж завода управленен болхлочо-кхалсага Сийлен доска тIа язбеча кердача хьалхле лелаерий цIерашка.

— «Молодец ва Махтимирзоев», гаьнна тхол хьалха ваьннав», аьнна завода дукхача балхаш тIехь цо рекорд яккхарах даькъал вийцар из ший новкъосташа, доттагIаша. Доска тIарча сурта кIал гIолла таблица тIа гучадаьлар, аракхецаш йола продукци тIехдика а йолаш хIара дийнахьа сменни задани 250 процент кхоачашъю кожевенни цехерча болхлочо Махтимирзоевс, аьнна мелаца яздаь йоазув.

Цу дийнахьа новкъост Махтимирзоевца цхьана тIехдика балха толамашца даькъалбиййцар доттагIаша болхлой Смышлеви, Медведеви, Кулакови иштта кхы дукха бараши.

Царех хIаране ССКП аргIаш йоацача XXI-ча съезда сийна къахьегаман вахте а этта хIара дийнахь сменни задани 150—200 процент кхоачашъю.

Хьалхле лелаерий къахьегамо боккха толам беннаб ерригача завода коллектива. Предприятен къахьегамхоша ийс бетта йола балха план ханал хьалха кхоачаш а яь октябрь беттарча плана счетах 750 сома кхы а продукци арахиийцай.

Оттаьча заданел совгIа къахьегама овсарле ийс процент ай а еш, арахецача продукцен мах 5 процент гаргга лохбаьб заводе.

Шоаш даьхача толамаш тIа кхоачам бань ца Iеш Грознерча химикаша лаьрхIад ССКП XXI-ча съезда сийна шерара программа 7-ча ноябре ханал хьалха кхоачаш а яь, керда шу хьатIаккхоаччаш цаIи ахи миллион сома маьха продукци планал совгIа арахеца.

ВАСЮК.

Гидуаргаш чуийцай

АргIан йоаца XXI партсъезд гулйойла аьнна баьча соцамаш сийлахьйоккхача Октябрьски Социалистически революцен 41 шу дузача денна сийна аьнна Грозненски районера «Аргун» яхача юртбоахаман артелерча колхозникаша 405 гектара тIара гидуаргаш чуийцай, хIара гектара тIара бIаь-бIаь пунт даьтта доаккха генараш а доахаш. Гидуаргаш чуэцаш дика болх баьб комбайнера нов. Баженовс. 85 гектара тIара ялат чу а ийца, 1340 центнер даьтта доаккха генаргаш аьрдад цо.

Комбайнера Сулимовс а хIара денна шийна смена йоагIа норма 130—150 процент кхоачашъю. 80 гектарал совгIа гидуаргаш чуийцай цо, хIара гектара тIара 110 пунт даьтта доаккха генараш а оардаш.

Дикача толамашца хьахьокх шоаш беш бола болх механизатораша Горбатовси Самодуровси.

Шофераштa юкъе комбайнешкара гидуаргий генараш дIаккхухьаш къаьстта дика болх бир И. Скорочкина.

Паччахьалкхен заготовительни пункташка доаха даьтта даккха генараш дIаккхухьилга дика леладу «Аргун» яхача юрта боахаман артела коллективо.

Ийс бетта йола план ханал хьалха кхоачашъяьй

«Малгобекнефть» яхача Нефтепромыслови управленен 1-гIа нефтепромысел 25-ча сентябре мехкдаьтта даккхара ийс бетта йола план кхоачашъяь яьннай. 23-ча сентябре ийс бетта йола план кхоачашъяьй 2-ча нефтепромысла а. Массаза а санна хьалха я «Малгобекнефта» нов. Мамедов заведующи вола 3-ча нефтепромысла коллектив. Из коллектив 15-ча сентябре рапорт луш яр ийс бетта йола план кхоачашъярах.

Малгобеке мехкдаьтта доалла моттиг хьайийла 25 шу далар дездеш ерригача «Малгобекнефта» нефтепромыслови управленес 21-ча сентябре ийс бетта йола план кхоачашъяьй.

Нефтепромыслаш хьалха тIаийца социалистически декхараш,—1958-ча шера планал совгIа мехкдаьтта даккхар кхоачащдаь йистеяьннай. ХIанз нефтепромыслай коллективаш шоаш тIаийца декхараш тIехдика кхоачаш а даь, Советски Союза Коммунистически партен XXI съезда сийна лакхера декхараш тIаийдеш я.

Партен XXI съезда сийна планал совгIа кхоача доагам даккхара тIаийца декхараш толаме кхоачащдердолга хьахьокх нефтепромыслай болхлой, гIулакхера нах, инженерно-технически болхлой доккха даькъа лоацаш хилаpo.

М. АПУРИН.

Къилбаседа Кавказа областашкеи республикашкеи гIолла

Ростовски область

Керда троллейбусни никъ

Дахача шера сентябрь бетта Ростове Сталински района къахьегамхоша халкъан гIишлонаш хьалъяра методах «Россельмаш» яхача заводе Чкалово яхача поселке кхаччалца 12 километр бIаьха а болаш троллейбусни никъ биллаб. Цига доккха дакъа лоацаш хилар «Россельмашеи», «Сталиконструкцени» иштта кхыйолча заводий болхлойи, гIулакхера нахи.

Ростове керда билла никъ хьабеллача дийнахьа цун бIоахал 43 километр яр. Кхо троллейбусни маршруте гIолла лелаш 60 машин я.

Краснодарски край

Кузнеца Георгий Елисеева ши норма

Новороссийске дикача балхаца белгалбаьнна ба вагоноремонтни завода къахьегамхой. ХIанз, октябра хьалхара толаме болх беш ва кузнец Георгий Елисеев.

Цкъа Елисеев цеховой конторе нормировщица йолча а вена дийхар дахчан ледника загрузочни люка запораш йира нормашка хьажар

Хьалха хинна нормаш хIанз къаеннай — йоах цо, — из болх шозза дукхагIа бу аз.

Дукха ха ялалехьа завода специалисташ чIоагIа хьожаш хилар цу гIулакхага. Нов. Елисеевс яхар чIоагIдир цу факташа.

Цунна тIехьа ца бусаш дика болх беш ба кузнец Григорий Шелиховский, кхыбараш а. ХIанз шоашта теха задании 200 процент кхоачашъю цар.

Литейни цехаца яхь лаьца кузнечно-прессови цеха коллективо бархI бетта планал совгIа 200 эзар сомага кхаччалца продукци еннай.

Ставропольски край

Дика доладаь гIулакх

ХIара пIаьраска дийнахьа Ново-Александровски района В. И. Ленина цIерах йолча сельхозартеле укх тайпара гIулакх хул. Колхоза управленен болхлой а физически болх ца бераш а белашца, шодашца боахаман дворе боагIа цу дийнахьа.

Машинашца болх уж, цигара тайп-тайпарча бригадашка дIабекъалу. БIарчча балха ди дIахьу цар цига болх беш.

Колхоза административно-управленчески составо даь новкъостал чIоагIа холуш да. Уж 4-за цига балха хиларах 300 эзар сома продукци тахха ца талхийташ лораьй.

ССКП Ново-Александровски райкома бюро чIоагIа раьза хилар колхоза кулгалхой инициативана, хIаьта колхозийи совхозийи ерригача партийни организацешта, предприятешта, района учреждениешта декадах цхьан дийнахьа физически болх белга тIадиллар.

ГIаьбартой-Боалкхарой АССР

Студенташ ялат чуэцаш боахк

Дукха ха йоацаш ГIаьбартой-Боалкхарой университета историко-филологически факультета студенташ баьхкар Урвански района Советски Эскара цIерах йолча колхозе. Нов. М. Л. Абитовс кулгал а деш бешамий бригаде болх беш ба уж.

Балха эггара хьалхарча дийнахьа дерз беррига студенташ шоай беррига низ тIабахийта болх беш ба, хIара дийнахьа йола норма кхоачашъеш.

Дикача балхаца белгалбаьнна ба Дохов Руслан Владимири, Сижажов Халийтбийи, дукха кхыбараш а.

Къона художникаш

Нальчикски берий парке цхьа шу совгIа ха я бераша изокружке болх бу. Къоначa художникаша натюрморташ ГIаьбартой - Боалкхарей АССР-а Нальчика гонахьара Iаламa сурташ язду.

ДукхагIа дола бераш цига безаме дакъа лоацаш да.

Ю. ОЛЬГИН.

Къилбаседан-ХIирий АССР

Орджоникидзевски завод «Электроцинк»—даша, цинк, кадмий, кобальт, кхыдола металлаш а кийчдеча йоккхача предприятех цаI я.

Завода коллективо хадданза лакхайоах производствон технологи, толаме юкъехкухь балха операцей механизаци. Укхаза балха юкъейихьай бедала комплексни переработка яр. Цо лоархIаме лакхбу продукцех шийх дIабода мах. Нагахьа санна хьалха производствон отходех пайда эцаш хиннабеце, хIанз царех юха а кадмий, цIаста, кхыдола махбола металлаш доах. Ожига цех оттаьй автоматически пишк. Цу чу кIеж йоахаш йолча слое обжиг ю цинкови концентраташтa. Кхы а прогрессивни методаш юкъейихьай балха. Цу дерригане а вIаштIехьадалийтар укх шера ялх бетта планал совгIа дукха продукци арахеца. Предприяте дукха рационализатораш а ба. Царна юкъе ва инженер Гусев, цинкови концентраташтa кIеж йоахача слое обжиг яра процесс балха юкъеяхьара инициатор.

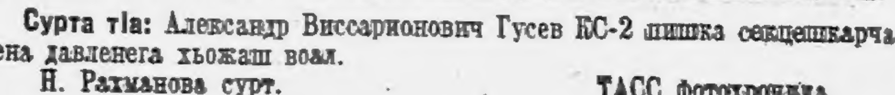

Сурта тIа: Александр Виссарионович Гусев КС-2 пишка секцешкарча фена давленега хьожаш воал.

Н. Рахманова сурт. ТАСС фотохроника.

ВЛКСМ 40-шу ДИЗАРА СИЙНА

Комсомольцаш отчет луш ба

«Старогрознефта» нефтепромыслови управленен 1-ча нефтепромыслан комсомольцаш гулбелар комсомола комитето шоаш баьча балха отчет луча собране.

Комитета секретара нов. Филипченкон дувца хІамаш да. Промысле вІашагІъеллай мехкдаьтта доаккха комсомольски - кагийча наьха кхоъ участок.

Цу участкай коллективаша ССКП XX съезда исторически решенеш кхоачашъеш 1958 шерара план ханал хьалха йистеяккха социалистически ях а йоаржаяь дог айденна болх бу. ТІайца декхараш кхоачаш деш къонача болхлоша, инженераша, техникаша тІагІертта къовсам лоаттабу производство дІахо дегІайоалаярна, керда техника балха юкъе кхухь, балха дикагІа дола методаш дІадоаржаду, къахьегам дикагІа вІашагІбеха, цоах хьахур лакху. Из дарах цу участкаша кхоачаш а тІехкхоачаш а ю производственни планаш.

Ленински комсомола 40 шу дизара сийна социалистически яхь юкъе № 1 йолча комсомольски-кагийча наьха участкас декхар тІайицадар 29 октябрь тІакхоачаш планал совгІа 300 тонн мехкдаьтта даккха. Отчетни-харжара собрани еш цар планал совгІа 600 тонн даьккхар. Иштта дика къахьийгар «Александр Матросовсн» «ЯлхлагІча пятилеткани» цІерахча участкаша а.

Комсомольцаша хьинаре дакъалаьцад металлолом гулъеш, мехкдаьтта доврца къовсам лоаттабеш, даьсса даьда лаьтташ карадерзадеча комсомольцаш ахийтаб.

ДукхагІа болча комсомольцашеи къонача нахеи шоай дешар лакху къонача болхлой школашка, сайран техникуме, заочни институташка. Производстве болх белгеи дешари толамца цхьана тарадора комсомольцаша Щегуновс, Мухтаровс, Урусовас, Краснощлыковс, Буровас.

Комитето дикка болх баьб комсомольцаш парте баха кийчбеш а.

Цхьабакъда дуккха а кхоачамбоацараш да комсомола комитета балха юкъе. Уж кхоачамбоацараш дувцаш а комсомола райкомаи горкомаи, обкомаи уж нахаца ювзаенна ца хиларах а критика йир собране хиннараша.

ССКП XXI съезд гулъяра сийна а Октябра 41 шу дизара сийна а планал совгІа 2000 тонн мехкдаьтта даккха декхар тІайицар комсомольцаша.

Е. ЕВДОВЧЕНКО,
Ю. ВОЛКОВ,
ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома инструктораш.

Мехкдаьттан института студенташ ВЛКСМ цІей дезде кийчлуш ба

ВЛКСМ 40 шу даларга хьинаре кийчлуш ба Грозненски мехкдаьттан института студенташи хьехархойи.

Института коллективе еша лаьрхІад. Сийлахь-боккха Даьхен тІом болаш къонача наха хьахьеккхача турпала гІулакхех йола лекцеши докладаши. Беседаш ю шоай лоІамах тІем тІа а баха, цига шоай вахар дІаденнача, укхаза деша баьгІача студентех Хуберовах, Баглаевах, Саакових, Цапанових, иштта кхычарех. Фронташка комсомольцаша леладаь турпалера гІулакхаш дувцаш коллектива хьалхашка къамаьлаш ду Советски Союза Турпалхочо Ш. Абрамовс. Беседаш ергІолаш я даьсса даьдача лаьтташка шоаш ца кхобеш балхаш даьча студентех лаьца а. Иштта чакхйоаккхаргІолаш я. Ленински комсомола исторен, вахара, турпалерча гІулакхашта хетаяь йола студентий Іилман обществон юбилейни сесси, теоретически конференцеш.

Кийчо еча йоккха моттиг дІалоац студентащца коммунисташ, кадрови болхлой, городе Грозне БІаь дийнахьа даьча тІемашка дакъалоацаш хиннараш вІашагІкхетаро.

Комсомола юбилей чакхйоаккхача деношка хургья студенчески спартакиада. Из ди дезде хьинаре кийчо еш я студентай художественни самодеятельность а.

С. САИДБЕКОВ.

Краснодарски край. Кердача къахьегама толамашца накъа йода «Октябрь» яхача Новороссийске цеметни завода коллектив Ленински Комсомола 40 шу дизара. № 3 йолча кхесташ йолча пишка мастерий комсомольско-кагирхой смена декхар тІайицад укх шера 9 бетта планал совгІа 5000 тонн клинкера яла, хІаьта пишка футеровка чІоагІал норма долча 90 ден-бийсан духьал 150 ден-бийсанга кхоачаде. Шоай декхар смена коллективо сийленца кхоачашду. Клинкер яара план сентябрь бутт болалуш 104 процент кхоачашъяьяр, хІаьта пишка футеровка чІоагІал 178 ден-бийсанга а кхоачадеш.

Сурта тІа: № 3 йолча кхесташ йолча пишка Комсомольско-кагирхой смена машинисташ Гарбузова Тамарен. Ноздрин Михаили.

П. Больницке фото. ТАСС фотохроника.

Комсомольций дика гІулакхаш

Старопромысловски кирпични заводера комсомольцаш кийчлуш ба Ленински комсомола 40 шу дуза юбилей езъе.

Цу хьатІадоагІача дезача ден сийна аьнна, керда лакха декхараш тІайицад комсомольцаша. Цар дош деннад вай республике нах чубаха гІишлош хьалъярна 200 эзар яттанза йола кирпишк кийчъе, 5 тонн металлолом гулъе, 250 га завода коа тІа йогІа.

Шоаш тІайица декхараш кхоачащдеш ба комсомольцаш. ХІара сменах комсомольско - кагирхой бригада цхьа эзар ах эзар е ши эзар кирпишк яь йоаккх. Къаьстта дика болх бу къонача болхлоша ни. Шашинаси, Черниковаси, Чернышеваси, иштта кхычареи.

С. САИДБЕКОВ.

Отчетно-хоржама партийни собране тІара

Укх деношка хилар Грозненски горпромкомбината отчетно-хоржама партийни собрани. Парторганизацен секретара нов. Ляндреса ший отчетни доклада тІа белгалдир промкомбината болхлой коллективо даьха доккхий толамаш.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дизара накъа яха яхь а лоаттаеш, бархІ бетта йоагІа пачхаьалкхен план — валови продукци 118,9 процента, товарни продукци 116 проценти ара а хецаш, дика кхоачашъяьй промкомбината болхлой коллективо. 3,6 миллион сом мах бола берий барзкъаш хьа а даь, торговлен сетага дІа кхачийтад комбината швейникаша, хІаьта планал совгІа 210 эзар сом пайда а баь, къахьегама овсарле 4 процент лакх а яьй, продукцех дІабода мах 1,2 процент лох а баьб цар.

Докладчика а собране къамаьлаш даьча коммунисташа а белгалдаьккхар 1958 шера дуккха наха аша хІамаш тега цехаш эргаяхарца а, болх бара аша хьалаш мадарра вІаштІехьа дахарца а, йоагІача тайпара партийни организацес хьалхе леларца а комбината ерригача цехий шоай производственни программаш тІехкхоачашъе торо хинна хилар.

Балха толамаш доахача массанахьа а хьалха латт укхаза коммунисташ. Дика болх бу коммуниста нов. Алмазов Іаьлас хьалхе лелаеча цехерча коммунисташа А. А. Баласановс, А. А. Ляндреса, кхыбараша а.

Ше даьча къамаьлаца коммуниста нов. Т. Ушаковас аьлар, шоай производственни заданеш массаза а тІехкхоачашъеш йола комсомольски ши бригада я комбинате вІашагІтеха кхоачамбоацарашта критика еш, болх дикагІа лелабу хІанз пенгазето а. Къахьегама дисциплина телхаелга чІоагІа лоцденнад из бахьан долаш.

Цхьабакъда, иштта толамаш доахаш гІулакх леле а, цхьадола кхоачамбоацараш а да комбината балха юкъе.

Наха чубаха цІенош а клуб а хьалъяра гІулакхага ца хьожаш хиларах комбината партийни бюрона а администрацена а критика йир коммунисташа А. Алмазовс. А. И. Пободжоновс, В. Щеренкос, кхыбараша а. Из бахьан долаш 24 квартирах латта цІенош хьалде доладаьдац, берий яслешта проект оттае йолаьяьц. Цхьацца болча коммунисташа партийни гІулакха нормаш телхаеш хиларах долча деша хьакъехьа партбюрос беча балхах а партийни боацача наха юкъе бу политически-кхетама болх мела беш хиларах а къаьстта чІоагІа критика йир къамаьл даьча коммунисташа.

Планах йоагІача ассортиментах йолча бедалца предприяти Іалашъелга кхоачамбоацаш лел. Материалий а фурнатуран а кхоачам ца хилар бахьан долаш бархІ бетта чухь 835 сага-дийнахьа бу ритмични болх сеца хиннаб предприятен цехашка.

ССКП Ленински РК-а а ССКП ГК-а а оагІонгахьара комбината кІезига теркам беш хилар а белгалдаьккхар собране хиннараша. Кхоачамбоацараш мадарра гуча а даьха, уж дІадахарна де деза гІулакхаш чІоагІдир цар.

АргІан йоацача XXI-ча партсъезда сийна шера йоагІа программа ханал хьалхагІа кхоачашъе а Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дизарах партен XXI-гІа съезд хьаеллача деннен къахьетама коталонашца накъаяха а шийна хьалхашка декхар оттадаьд, Грозненски горпромкомбината коллективо.

. НОВОСЕЛЬСКИЙ.

Шоргашта хула дІа-юха дувла лазар

Тифо-паратифозни лазар

Брюшной тифи «А» «В» яха паратифаши эгтара халагІа дола дІа-юха дувла лазраш да. шергий. къаьстта дикъача шергий, лимфотически железаш толхаеш, хорш хьоаеш, еррига организм толхаеш дола лазараш.

Цу лазарех цамогаш волча сага кеорчура тифеи паратифеи микробаш цІоно яоцеи, тугацеи арайоал. Эгтара чІоагІагІа лазар сихденнача хана дукхагІа хул уж микробаш, бакъда цамогаш волчунгара лазар хьалала йиш-м я из цамогаш хиннача дийнахьа денз а. Цамогаш волчо цІоно яраца къаьстта дукхагІа хьахул цу лазара микробаш, цамогаш волчунгара лазар хьадалар ди тІехьагІа лакх а ду.

Эгтара аттагІа а сихагІа а тифозни лазар дІа-юха дalара наькъаш дамогаш вар цамогаш волчох ветталуш хилар. Контактно- бытовой никъ оал цунах. БІехача кулгашца, цІагІа кулгех хьекха йовлакх, пхьегІаш цхьан лелаярца доал из лазар аттагІа дІа-юха. Мозаша бІехача моттигашкара дуача хІамана хьатІакхухь цу лазарий микробаш.

Из лазар долалу тІехьа-тІехьагІа халагІ а хулаш. Хьалхарча деношка цамогаш вар ура лелалуш хул, дегІа шийло а хеташ, дуача хІаманца безам а боаццаш, кІезига-дукха корта а лазаш. ТІехьагІа цамогаш вар халагІ хул, дегІ меллу, корта чІоагІагІа лаза болалу, бийсана наб ца кхеташ, хул тІаккха метта Іо ца вижача валац из. Иштта хул, хеттаргахьа, цхьан кІира, дегІацара йовхал 4—5 ди даьлча 39—40 градусага кхоачаш лакхлу. 5—7 ди даьлча геттара кІал вус цамогаш вар. Корта лазилга а наб ца юлулга а сатоха ца луш лакхлу, цул совгІа дика хІама ца хозаш а набарах луваш а хул. Дуача хІаманца вІалла а безам хилац. Мотт, унахо халагІ волча хана мора берз е баьде берз. Цу хана дегІа тІа хьер санна хІамилгаш Іадоал. Нервни система талхарца цамогаш вар кхетам чура воалаш а хул цу хана. Че талхаш а, маьженаш эгаш а хул цхьайолча хана.

Цу лазарах цамогаш бараш 95 процентага кхоачаш бовш хиннаб. 1941 шера цу лазарах нах бовлга 9—10 процент мара доаццашехь а из лакха лоархІар. Цхьабакъда, тІеххьарча шерашка дика молхаш а кхыйола препараташ а хилар бахьан долаш цу лазарех нах бовлга 0,3—1 процентага кхоачаш лохденнад.

Мишта лоравала йиш я брюшной тиф яхача лазарах?

Эгтара дикагІа йола, цу лазарах лоравалара оагІув — масса хана цІено лелайир, из лазар гучадаьлча цунах лоралургвола мероприятеш лелаяр да.

Эггара хьалхара брюшной тифа белгалонаш гучаяьлча мамогта сихагІа из больнице вугалга, цунна доагІача тайпара тІулакх а деш из верзаргволча тайпара цунна дарба доладар чІоагІа лоархІаме да. Из больнице Іовужаваьчул тІехьагІа цунна тІадийха баракъаш а, тІа-кІал ехка хІамаш а, пхьегІаш а, из чулла цІа а чІоагІа дезинфекци а яь цІенде деза. Из ду лаьрххІа цу гІулакха кийчбаьча дезостанцен медицински болхлоша.

Хий ийду моттигаш цІена лелаэ еза, цига бІехал тІаккхоачарг йоацаш цу моттигашта гонахьара територи бІехъергйоацаш, царна гарга баразъкъаш дуттийтаргдоацаш, пхьегІаш, ведра, юлийтаргйоацаш болх бе беза.

ГІув хила еза айъеннача метте цу чу бІеха хиш Іочуухаргдоацаш. МоллагІа ведр цу чу Іочу ухийтаргйоацаш сецца цунах дІаелла ведр хила еза.

Шура кІеж а якххийта мара яа мегаргъяц, хІаьта баьца дааараш кІеж яьккха хий тІа а дахийта цІенде деза. Уж гІулакхаш а леладеш лоралуш ца хилча атта брюшной тифах цамогаш хила тарлу.

ЧІоагІа лоархІаме да кулгаш цІена лелацар, каст-каста сапаца дула а дулаш, хІаьта мІараш лоацца дІаьхха хила еза.

Къаьстта боккха къовсам лелабе беза мозашца, хІана аьлча эггара дукхагІа брюшной тифа а кхыча лазарий а микробаш дІайоаржаераш уж да.

Брюшной тиф яха лазар ца халийта прививкаш ю. Прививкаш яь саг е цІаккха а цу лазарах цамогаш хилац е цамогаш хилча атта цунах верз.

Вай Советски Союзе йоккха терко ю цамогаш болча наьха, тІеххьарча хана дуккха дика препараташ (молхаш) хьаяь хиларца дарба де а тикагІа вІаштІехьа доал, хІаьта больницешка дарба мах боацаш а ду.

М. С. БЕЙМУРЗИЕВ, лор.

Грозненски райкома пленум

Укх деношка хилар ССКП Грозненски райкома пленум. Пленумо дийцар колхозашка къахьегамах доагІар дІадалар миштта латт а из тоадарна де дезар а, района колхозашкеи совхозашкеи боабашкаши цар дулхи дукхагІа хилийтареи дешаш. Уж дешаш дувцаш докладаш йир ССКП райкома секретара нов. Коробаваси района юртбоахама инспекцен начальника нов. Бачмановси.

Районе дукха балхаш даьд колхозашка къахьегамах дІалур нийсагІа хилийтарна. Района колхозашка вІашагІъехкай комплексни бригадаш, цу бригадаша дикагІа леладу юртбоахаман балхаш. Лакхлуш латт колхозий пайдаш. 1958 шера колхозаша 26 млн. сомал тІех пайда ийцаб, дІадахача шера 19,5 млн. сом хиннача.

Колхозникашта трудденах лур лоархІам боллаш дукхагІа хиннад.

Района колхозашка хургья 500 эзар боабашк, пачхаьлкхенна дІалургда 980 тонн боабашкий дулх.

Пленуме докладаш яьраша а дакъалоацаш хиннараша а дийцар района колхозийи совхозийи балхах доахка кхоачамбоацараш.

Дийцача дешаех боагІаш бола соцам бир пленумо.

Ф. ВАСИЛЬКОВ.

Культармейцаш болх беш ба

Урус-Мартановски района Алхазурово юрта дика лел йоазув ца ховча наха хьехилга. Из болх дІахьу 14 культармейцо.

Дика чакхбоахх из болх «Красноармейски» совхоза 9-ча отделенерча учетчико Бесиев Зелимхана. Цо хьехаш яр 16 кхалсаг—доярка. ХІанз царна массанена дика деша а язде а хов. Культармейцо Дубаева Кисас хьехаш я 14 йоІ. Болх йистебаьннал чул тІехьагІа гул а лийя дешаш хул уж. Царна а хов хІанзехьа а тоъала дика деша а язде а.

Исмаилов Исраила йоазув Іомадаьд 18 сага, хІаьта комсомольски организацен секретаро нов. Агаевс хьийхад 16 сага. Берригаш а лаьрхІача культармейцаша Алхазурове 52 саг Іомаваьв деша а язде а.

— Кастта тха юрта цаІ саг хургвац йоазув ца ховш, — йоах юртарча кагирхоша. — Оаха тхой низ а хьинар а кходергдац цу гІулакха.

Во лелац из болх «Красноармейски» совхоза 8-ча отделене а (Бачу-Барзой яха юрт).

Н. ЗАЦЕПИНА.

Халкъа КИТАЕ

1. Сийлахь-доккхача халкъа низ а эгІазал а

Нохч-ГІалгІай педагогически института литературан кафедра заведующи волча В. Б. Корзун Пекинерча педагогически университетерча эрсий литературан преподавателий ерригкитайски курсашка шин шера лекцеш а йийшай, дукха ха йоаццаш цигара цІа а венав.

Оаха укх лохехьа кепатох хІанзарча Китаян вахар а гІулакхий а тайп-тайпарча оагІонех лаьца цо язъяьчарех цхьа очерк.

Сийлахь-йоккха Халкъа Китай! Цу дешаша гІоздаьккхе сихагІа тохадолийт хІара дикача сага дог. Мукъаьннача Китаяс керда социалистически общество хьалъеш ше доахача Іалаьмате доккхийча толамашца дукхача шерашка гІаддигад машар, прогресс, социализм мел езарий дегаш. К. Марксеи Ф. Энгельсеи къаьнарча Китаех яьххача тайпара хиннача феодализман «архиконсервативни чІоагІале» хинначара тамашерча сухалца эргайоалаш, дизза дегІадена Іилма, промышленность, юрта боахам болаш йола низ кхоача пачхаьалкхе хулаш латт Китаях. Коммунистически партен хьалхленца китайски халкъо технически революци шерра дІайолаяьча хана, «боккха гІа боаккхаш» из дегІадоагІача хана, цар хІама хьадеш маьрша хьегача къина юха а са ца тувш дукхьале е гІерт американски империалисташ.

Китайски Халкъа Республикан форда йистошка американски тІема гІозараша йолаяьча бІехача провокацех долча хоамаша эгІаза бигаьб беррига советски нах а дунен тІа дикагІа бола беррига нах а. Дорха а эгІазъяха а я ялх бІаь миллион саг вола Китай. Американски империалисташа йолаяьча цу провокацешта дукхьалара демонстрацеш я еш Іалаьмате дуккхача цун городий а юртий а майданашкеи улицашкеи, массанахьа вІашагІаехк халкъа ополченен батальонаш, полкаш, дивизеш. Цар мугІараштa юкъе дукха ба ер статья язъеш волча, дукха ха йоаццаш Китаера цІавенача автора дештагІий а.

Ши шу даьккхад аз вай китайски вежараштa юкъе болх беш, царца цхьана дегагІоз а гІайгІа а екъаш. Цу турпалерча халкъах, цун вахарах, гІулакхех, культурах сайна дайнар, хетаденнар дувца безам, ба са.

Китае вахача сага эггара хьалха бІарг тІаоттараш—еш латта гІишлонаш я. Берригача мехка массанахьа а хьалъеш латт уж. Иштта дукха я уж кердача Китаян столице Пекине а. Цун къаьнара цІенолгаш чудерзадеш карт-гІов а долаш хиннача готтигача улицилгех лоаццача хана шера, асфальтированни проспекташ яьй. Цу проспекташка гІолла лел шоашка дІамел яха винтик а тІехьа китайски заводашка хьаяь автобусаши троллейбусаши. Город чуерзаеш дуккха зама хьалхагІа яьча картагІовна чухь хьалъяь урагІаяхай телецентра, институтий, лабораторай, кердача фабрикай, заводий Іалаьмате йоккхий зданеш, нах чубаха цІенош.

Иштта цІенош хьалду мехка центральни провинцешка а городашка а. Масала, Ухане хьалдаьд шин ярусах латта сихача Янцзына тилла Іалаьмате доккха тІий, хьалъяь йистейоалаш латт металлургически комбината хьалхара домнаш. Иштта гІирсаш хьалдеш латт мехка къилбаседан-малхбузерча Баотоуски металлургически комбината строительни площадке а, малхбоалехьа, а къулбехьа а. Кагийча а юкъерча а предприятей низ лакхбарна боккха теркам тІабахийтаб. Цу гІулакхо торо лу лоаццача хана а дукха расход дІаяхийта ца езаш а эшаш йола промышленни продукци арахецилга чехкка лакхде. «ДукхагІа, чехкагІа, дикагІа, кхом болашагІа» яхача дешай наькъаца ду из дерригa а.

ГІирсаш хьалдеш латт боккъонца йолча социалистически перспективаца. Нагахьа санна из завод яле — касттача хана продукци арахецилга чІоагІа лакхдара чотаца. Хьаштдолча кердача, йоккхача дешара заведенен цІеноштa хьалхашка гургья хьона геттар дика кийчъяь волейбольни баскетбольни площадкаш, теннисни корташ, хин бассейнаш, катокаш йола спортивни 10—20 городок.

Китай вахача хІаранена бІаргагургда тамаш ялла къахьегам дукха беза, хьаьнала, сакхетам а чІоагІа дисциплина а йола китайски халкъа гІулакхаш, царна хІама вІаштІехьа даккха хар. ЦІаккха ца хиннача тайпара дог айденна ба нах. Из гуш да доккха а зІамига а цар дІа мел дохадаьча гІулакхашца. Школерча урока тІа, студентай аудиторе, дукха нах болча собране цхьаккха Іимзд йоацаш сатийна хул. Трамвай тІа, автобуса тІа, поезда тІа мел дукха нах хиларах совлен аьнна цхьа дош, вІаши кхайкаш хилар, вІашка лер — цхьаккха тайпа гІар хозаргьяц хьона. Цхьабакъда иштал сабаре бола уж нах бовзаргбоацаш хувцалургба хьоне гІадбахчеи эгІазбахчеи. Валлалца йиццургйоацаш дага латт сона Китае сайна ейнача демонстрацешта юкъера дукха нах а болаш хинна ши демонстраци.

1956 шера 1 октябре мохк мукъабаьнна ворхІ шу дузача дийнахьа миллионаш болча китайцаша тІанг аьнна хьалйизар Пекина майданеши улицаши. Дукха бесаш дола, хоза, цІейна демонстраци йолаелар. ЦІеча байракхаша, транспоранташа, колонашца лаьттача бераша лестадаьча зизаша хозъяьча Тяньаньмынь яхача майдане тІемахой парад йолаелар. Массайолча системах йола танкаш, тягачаш тІа латта низ бола йоккхий топаш, реактивни техника, мотопехота йодар. Цу ханна кхузъенна лаьттача сиглен къулбехьар гуйрана шийла догІа доладелар. Дезача дийнахьа эттача селлар йолча цу хозленна догІан кІажараш тІайолаелча чІоагІа новкъа хийтар. Цхьа-ши минута яьлча наха шоашта лажкъа моттиг лохаргья, майдане корта берзан латтача эзараш болча школьникий мугІараш вІашагІа а уврга, пачхаьалкхен трибуна тІара телаш дола моаршалаш совцарг а да аьнна хеталора.

Цхьабакъда... цхьаккха из тайпа хІама хилланзар. БІаьш эзараш болча наха вІалла теркал ца деш мо хетар хий чумохкадеш санна чІоагІа делха догІа. ДогІа делхалехьа ше лестаяьча тайшара паргІата гІадж лестайора сводни оркестра дирижера, хІаьта музыканташа шоай зурмашка чу даьнна хий аргІ-аргІагІа дІа а мохкадеш, шоай гІулакх дора. Нийсача строя болхар керта бихье денз когашка кхаччалца бошабаь халкъамукъален эскара салтий, шоай керда герз а къегадеш. Царна тІехьа йолаелар цІаккха кхоача ца луш хинна столицерча къахьегамхой колонаш. Цхьаккха хІама ца хилча санна дІа-юха лелаеча площадкаш тІа сценаш увттайора артисташа. ДогІа делхалехьа а санна гІадъяха яр демонстрантий юхьмараш. Къаьстта дог гІоздаьнна, бела а къежаш, кулгаш урагІа а ухийташ моаршалаш телар цар Коммунистически партена, халкъа правительствона, новкъоста Мао Цзэ-дуна.

ЧІоагІа делхача догІах массехк сахьата йІаьхъелар из моллагІа йоаца демонстраци, лозунгаш тІаяздаь ленташ доахка бургацаш сигал урагІа ухийтар. Ди дезде аьнна оттаяь еррига программа чакхъяьккхача мара йистеяланзар из. Китайски халкъо ший кортамукъале а дукхаезача Коммунистически партецеи халкъа Іаьдалцеи ший бола Іалаьмате боккха безам а гойташ хилара из демонстраци дага латт сона. Массанена а новкъа хиннар цхьа хІама дар — китайски даьхен промышленноста керда хІама а цун доаккхал а дола реактивни самолеташ цу дийнахьа гІайтта сигал лела йиш ца хилар. Цхьабакъда шоллагІча дийнахьа сийнача сигал хьийдда долха дото бос бола оалхазараш санна йола самолеташ хестаеш бар пекинцаш.

ДІадахар бетташ. Англо-французски захватчикаш Египетах летаб аьнна сатем боабеш бола хоам бера радиос. Массанахьа а гІеттар Китай, юха а миллионаш бола нах улицашкеи майданашкеи арабаьлар. Английски дипломатически представительствон цІеношта хьалхашка колонизатораш бехке беш демонстранташа мишта эгІаз баха цІогІарч деттар бІарга ца дайча теша хала дар. Представительствон цІеношта гонахьа даь карт-гІов цизза хьалтеха Порт-Саиде англо-французски оккупанташа лелаю варварство харц еш лозунгаш доахкар. Чехк-чехка а хулар, юха дІа а йовра демонстрантий мугІараш тІа урагІаухача кулгех хьахулаш хинна хьу, итташ эзараш болча наха чІоагІа даь бийнаш эгадора, хьаьрбаьнна колонизатораш харцбеш цІогІарч деттар. ТІом болабаьрашца йолча гоамалах Іаьржа бІаргаш мишта доагар аьлча, машара моастагІашта уж тІаэттача, моастагІий ала баьнна лота а баь, лар йоацаш боагабаь, хІалакбергбар аьнна хеталора.

Колониализман гІабаехи эксплуатацехи мукъадаьннача, коммунизман байракха кІалха кортамукъал а шоай лоІамах хилар 'а даьккхача наьха эгІазбахар унзара да!

Англо-французски агрессена духьал советски халкъи цун доттагІа а воша а хулаш дола китайски халкъи овттар бахьан суэцки авантюра йохаяь дага доагІа вайна.

Кхы цхьаькха а тамашийна сурт дагадоагІа сона,— Пекина юхе Шисаьилински яха водохранилище еш маьрша хьийга къа. ШоллагІа пятилетка йоалача хана йисте яккха лийрхІадар из строительство. Цхьабакъда, революционни халкъо дог айценна дика къа хьегар бахьан долаш чІоагІа хувцамаш юкъе дихьар цу плана. «Кхаь бетта водохранилище яь йисте йоаккхаргья, укх 1958 шера кхашка хий а дулларгда вай!» — аьнна лозунг арадаьккхар. Цу тІахьехамах шоай лоІаме оарцагІа баьлар миллионаш бола нах — ахархой, болхлой, студенташ, Іилмахой, салтий, инаралаш, пачхаьалкхен деятелаш. Сунт йоллаш хІара денна болх беш бІаь эзар саг вар. Иштал дукха нах цхьан ханна болх беш хиннача дуккха километраш йолча строительни площадкен сурт фаьлгаца дувцача хІаманна тара хетар.

ХІаьта хьалъеча гІишлонна дукха гаьна доацаш Мински династен императорий кхойтта каша дар. Хьоцари цІийи Іо а ухийташ китайски къахьегамхоша бІаь шерашка хьалдаьд уж тІох-детта кашмаш Сиглец кІалхарча империн пачхьашта. ХІаьта ахархой кхаш Іаьржа ухача хих лораде сунт йолла рузкъа карадоагІаш хиннадац.

«Къаьнарча феодализман» цу памятникашта духьал ма чІоагІа цецвоаккхаш яр миллионаш болча къахьегамхошта беркат а дикадар а дахьаш йола керда социалистически гІишло. Уж тайпа гІишлонаш еш латт мукъаьннача Китаян массайолча мийнгашка.

Социализм хьалъяра новкъа даьннача Сийлахь-доккхача китайски халкъа хІама хьаду низаш дийца варгвоацаш дукха да. ХІанз Советски мехка новкъосталца сунташ ехкаш низбола хиш дІакъувл Китаяс, лелхийташ шоашта деззача оагІорахьа доах лоамаш, тракторащ а эггара чоалхане йола машинаш а хьаю, баьх дола лаьтташ оахаш карадерзаду, шоай дукхача эзар шерашкара культура а ший хозалгеи дуккхача тайпара хиларгеи диллача цецвоаккхаш йола искусство а дегІайоалаю. Доккха китайски гІов хьалдарца адамаш цецдаьккха халкъо ший хьаькъалца а говзача кулгашца а хьадечох кхы дуккхаза тамаш гойтаргья адамашта. Боккха гІа боаккхаш йода мукъаьнна Китай шийна дага доаллачоа тІа — коммунизме. Мел йоаккха холонаш а духьаленаш а овттарах — из цу новкъар яргьяц.

Халкъа Китаях латар — ший еррига а цунна тІехьайоагІача лерца Советски Союзах латар да аьнна американски империалисташка советски правительствон керте латтачо дукха ха йоаццаш дІахайтар. Воай сийлахь-воккха доттагІа хатар иккхача кІалвутаргвац вай. Из хоадамболлаш дІахайтар советски наха дог раьза а долаш хьаллоац. Машар бохабе гІерта атомни маньякаш, совцалаш! Шоана хІанз а ейзаяц ялх бІаь миллион долча халкъа чІоагІало а низ а, уж довза а ма гІерталаш — хІалак хургда шо.

В. КОРЗУН.

КНР-а Пачхаьалкхен совета премьер-министра Чжоу Энь-лаяс Тайваньски проливе районе эттача хьалах яь заявлени хьаллоацаш Пекине бахача итташ эзараш болча наха митинг а демонстраци а йир. Митингеи демонстрацеи хиннараш хьатта духьал бар США-с лелаеча тІема провокацешта.

Сурта тІа: Китаян халкъанмукъален эскара тІемахоша митинге лозунгаш урагІа хьувкх.

Лю Дун-ао фото. Синьхуа агентство.

Халкъан дешар эргадаккхарах йола предложенеш

Школа вахара гаргаозар — таханара гІулакх да

Берригача советски наха, къаьстта оаха педагогаша, боккхача безамца йийшар ССКП ЦК Президиумо могаяь «Школан вахарцара бувзам чІоагІбарен дІахо мехка халкъан дешара система дегІаярен хьакъехьа» йола Н. С. Хрущева предложенеш. Дешара система эргаяккха езаш хилар, школа вахара гаргаоза езаш хилар тІеххьарча шерашка гучадаьннад. Цхьабакъда тІехь-тІехьагІа лакха бувлар цу гІулакха лоархІам, хІаьта юххера а, тахан, из кхы тІехьа ца доаккхаш кхоачашдинза даргдоаца декхар хинна дІаэттад. Цу духьа Н. С. Хрущева предложенеш раьза болаш, тІайийцар школан болхлоша.

Дешар эргадаккхар, Н. С. Хрущевс яххача бесса, тІахьежжа, тІагІоллара де йиш йолаш гІулакх дац. Дешар эргадаккхара гІулакх оаха дукхаза а дийцад тхой хьехархой коллектива юкъе. Цудухьа школа вахара юхеозара хьакъехьа массехк предложени ергья аз. хІаьта уж предложенеш аз сайгтара йоалаеш йоацаш, дуккхача хьехархошта дагалатташ а я.

Дешар шин дакъах дийкъача бакъахьа да. Хьалхарча дакъах бераш бархІ шера дешаргда. Цу бархІ шера дешархоша Іилмай лардаш Іомаергья, хІаьта хІанз йолаш йола политехнизацен система кердачу хьалашка хьежжа эрга а яьккха, техникан керттера дешаш а довзарца царна. Цул тІехьагІа бераша (нагахьа къаьста-къаьста говзал йоалла бераш доацаш) болх бу, дІахо деша а деш. Цхьабакъда 14—15 шу даьннача бера болх бе ховргдац. Из кийч ца дойя. (Мелла дале а школан политехнически дешаро таханарча заводе, фабрике, юрта боахаме болх булургболаш кийчвац дешархо). Балхага дешархо кийчвергва бархІ шера школе вІашагІъеххача тайп-тайпарча курсашка. Масала, тха школе (моттигерча производствога хьежжа) дикагІа хургда юрта боахама специалисташ—трактористаш, комбайнераш, овощеводаш и кх. д.— кийчбеш йола курсаш вІашагІъеххача. Цу курсашка хьехаш хила беза юрта боахама говзагІа бола специалисташ.

Юрта боахам хьалхе а (5 класса денз хьа) бовзаргба дешархошта. Цу гІулакха лоархІаме да дешара шера бераштa юрта боахама балхаш хьехарал совгІа, аьхки бераша болх а бергболаш са а лоІаргдолаш культурно-къахьегама лагераш вІашагІйохкар. Уж лагераш кхашка хургья. Цигача бераша дийнахьа 3-4 сахьата болх бергба, дІахойодача хана уж спортивни ловзарех ловзаргба, предметни экскурсешка а туристски походашка а ухаргба. Цу тайпарча хьалашта юкъе дешархочоа дикагІа гучадаргда ше малагІа говзал хьалоацаргья. Иштта бархІ шера по дийшача бер хьалха санна дешен язгеи ховш хинна ца Іеш, трактор, комбайн йовзаш, юрта боахама балхаш мишта делалу ховш хургда. Цул тІехьагІа эш цунна курсаш а.

Цу курсашка дешара ха, хетаргахьа, 1,-1,5 шу оттайича бакъахьа хургья. Цу лоаццача хана дешархочун шийна езаш йола говзал Іомае а кхуврга, хІаьта 5-8 классашка дешаш цунна безабеннача балха тІера безам дІа а баргбац. Кхыча тайпара аьлча, курсашка деша деза ха сов йІаьха хуле, цунна кІордадерца из дешар.

ШоллагІча дакъах долча дешара формаш тайп-тайпара хила йиш я. Цхьабакъда моллагІча бесса уж хуле а, юкъера дешар лоацца деши, школай вахарцара бувзам, дешархой къахьегамцара безам лох ца беши хила еза уж. Юкъерча школах хувцаргдац аз. Укх статьяс лерхІар хьалхарча дакъах долча дешарах— бархІ шера школах — йола сай предложенеш белгалъелга да. Цу тІа а уж предложенеш юрташкарча бархІ шера йола школаш эргаяхарах а я. Ховш да, городашкара бархІ шера школаш кхыча тайпара хила езилга. Цунах дийзза ала безам бар са халкъан дешар эргадаккхара гІулакх штампах де йиш йоацилга. Из — бокъонца аьлча, дешара реформа я. ХІаьта из моттигерча хьалашка хьежжа чакхъяккха а еза. ЧІоагІа пайдане хургдар цу гІулакха хьакъехьа хьехархоша шошоай уйлаш печата тІа белгалйоре.

М. ВЕДЗИЖЕВ,
Буро-кІалхарча школан директор.

Нохч-ГІалгІай студен студенташ коартолаш чуэцаш ба

Островске цІерахча Ленинградски театральни институтерча Нохч-ГІалгІай студен студенташ сентябрь бутт болабелча денз Ленинграде юххе уллача «Предпортови» совхозе ба коартолаш чуэцаш.

200 гектар совгІа коартолаш яр цига чуэца езаш. Хьалхарча деношка денз хьинаре къахьега болабелар студенташ. Дуккхача хана денз юрта боахама балхаш деш хьабоагІача наха ниййсса бора цар из болх. Студенташа Р. Исаевас, С. Котиевс, Саневас 250—300 процент кхоачашью балха нормаш.

М. ДАКИЕВ.

Сомий гаьнаш дІайогІа

Сомий гаьнаш ниййса дІа миштa йоагІаргья яхаш хетт Іомалуш боагІача садоводаша. Гаьнаш дІайогІа ха хьа-ма эттайий. Шоай беша эггара хьалха дІайогІа Іажий, боалий, кхорий гаьнаш яхьаргья дуккханеша а.

Гаьнаш маца дІайогІа йолае еза ха деза эггара хьалха. Гурахьа гаьнаш дІайогІарна, эггара дикагІа йола ха я йоккхача гаьнаш тІера гІа Іодожа доладелча денз шелал чІоагІъяла 3—4 кІира эша ха, хІаьта бІаьсти — лоа а деша, йокъаяла йоленнача хьалхарча деношка.

ДІайогІа гаьнаш теркам тІа а бахийта, дика харжа еза. Унахдlена а йокъаяланза а хила еза уж. 40—60 сантиметр лакха, чІоагІа хи болаш, 3—5 га йолаш, 30—35 сантиметр бІаьха, тоъал сома 3—4 овла болаш хила еза уж.

Гурахьа дІайогІача гаьнашта хІанзехьа а кийчде деза кІоагаш. Цхьа метр е ах метр шера а 50—60 сантиметр кІоарга а даха кІоагаш. КІоага кІийле 10—15 сантиметр цамца яккха еза. КІоага пен Іоалла тай санна ниййса хила беза, цунга а хьежаш га ниййса дІайогІа йиш хургйолаш. КІоага кІийлен хьоаданза долча лаьттаха 10—15 сантиметр Іочу а яхийта, дІайогІача гаьна хенах хьалхара дІакъастача ткъовронга лакхал а долаш, гІадж йогІа еза хІара гаьнаца.

КІоаг боаккхаш тІера дикагІа дола лаьтта цхьан оагІорахьеи, вІалхара яьхагІа дола лаьтта шоллагІча оагІорахьеи дилла деза. ТІера даькха лаьтта удобренешца дика вІашагІа эду. Удобренешта лаьрхІа 16—30 килограмм шира даьнна кхо е 25—50 килограмм телха торф тоха мегаргда цу лаьттах. ЦаІ е цаІ-ах килограмм суперфосфати 100—150 грамм хлористый калийи тоха деза цох. Га дІайогІалехьа, иштта кийчдаь лаьтта гув бара хьисапе кІоага чу Іочу хьокх, кІоага кхоалагІа дакъа хьал а ца дузаш. Иштта кІоага чу оттабьча гувлга тІа, овлаш масса оагІорахьа дика дІанийс а деш, га дІайогІ тІаккха. Цул тІехьагІа лаьтта кІоага чу Іочухьокх, кІоага йистошкара доладаь гаьна хенага кхаччалца из богаца Іо а тоІадеш.

Гаьна овлаши хин къаьста моттиг 3—5 сантиметр лакхагІа хила еза тІахьокхача лаьттах, из лаьтта ІотоІаденначул тІехьагІа, из моттиг лаьттан тІехенца ниййса хургйолаш.

ДІамаеттІангехьа а хий дотта деза га егІача кІоага чу. ДІаегІача гаьна гонахьа кІоага чу ца хьокхаш, юхедисача лаьттах бога хьисапе кІоаг бе беза метр-цаІ-ах метр шорал а долаш. Лаьтта тІина а дотІаш деххаш а хиларга хьежжа доацаш, шикхо ведар, хий дотта деза цу чу.

Свердловск. Еза-йоккхача машиностроенен Уральски заводе кийчъю йоккхача цементни пийшка деталеш. ССКП XXI съезда сийна цехий коллективаша дош деннад уж деталеш арахецар сихде.

Сурта тІа: 20 тонни 5,8 метр диаметри йолча зубчати венеца обработка еш латт. Из тайпа зубчати венец Уралмашзаводе духхьашха хьаеш я. Обработка еш ва цІи хеза зуборез Василий Афанасьевич Гомзяков.

Б. Назарова сурт. ТАСС фотохроника

„Нохч-ГІалгІайчен совнархоза вестника" аргІан номер

Араяьннай аргІан, йиълагІа йола «Нохч-ГІалгІайчен совнархоза вестника» номер. Номер йоалалуш язъяь я совнархоза председатела М. А. Евсеенко «Нохч-ГІалгІайчен чу гІишлош хьалъяр индустри масса а оагІорахьа дегІайоалае» яха статья.

«Производствон организации экономикен» яхача разделе язъяь я «Старогрознефта» керттерча инженера В. Г. Бабукова — «кІоаргга-насосни скважинашка телеуправленен система эргаяьккха тоаярахи, инженера А. М. Гончаренко Заманкул хача буровой нефтеразведке лоабаа раствор язъечун регенераци еш йола установка леляра опытахи. «Октябрьнефта» шоллагІча промысле мехкдаьтта доаккхача мастер волча А. Я. Сухаревси, Грознецски нефтедобывающи завода № 12 йолча цеха начальник волча Г. С. Кожевниковеи статьяш.

Кердача, дикагІа йолча балха методех дувц «Техникани технологени керда дараш» яхача разделе язъьяча шоай статья тІа ГрозНИИ Іилман болхлоша А. З. Дорогочинскеси, Н. П. Мельниковаси, О. И. Светозароваси. Цу разделе язъяь я «Грознефтегеофизика» треста промыслови геофизика отдела начальника М. П. Путний, «Буровой инструмент дІалоацаш йола зона хьалха прибор» яхари инженера-конструктора Б. Ф. Шелдыбаева «Компрессорни установка трактор — подъемника тІа» яхари, инженера Н. П. Рухлина «Малогабаритни колоннашта эша ПКТ-65 яха кумулятивни перфораторащ» яхари, кхыйолеи статьяш.

«Станока овсарал шозза лакхъяьй» яхаш я, «Хьалхаттаррийи новаторийи производствон опыт» ювца раздел хьа а еллаш нефтедобывающи газови промышленноста управленен Центральни ремонтномеханически завода токара Н. А. Коллесниковс язъяь статья. Нах чубаха дІеношхьалдеча беш болча столярноплотникий балха механизаци яра опытах дувц ший статья тІа № 12 йолча треста йиълагІча управленен комплексни бригада мастера Н. Д. Гринковс. КІоаргача скважинашка мехкдаьтта хьалдоахаш йола аппарат эргаяккхарах дувц инженера В. Ф. Кондратьева статья тІа. Производствон новатораша еннача предложенех комбината цехашка юкъе йоалаьча технически эргалонех яаду ший статья тІа Грозненски консервни комбината керттерча механика Г. С. Бабкина.

Украинцаш „Кавказ" яхача колхозеи „Ингушски" совхозеи баьхкаб

Малгобекцаш болча хьоашалгІа енай Херсонски областан Голопристански района юрта боахама делегаци. Делегацен юкъе ба КПУ Голопристански райкома хьалхара секретарь Адам Иванович Савчук, доярка Клавдия Андреевна Трофименко, зоотехник Лидия Ивановна Штанько, «Приморски» яхача колхоза механик Михаил Константинович Дьяченко, «Коминтерн» яхача совхоза директор Венедикт Никитович Злых.

Вошал долча халкъа викалаш «Ингушски» совхоза а «Кавказ» яхача колхоза а боахамашка хьежар. Къасттa теркам тІабахийтар цар Иван Демьянович Шелеста кулгалдеча жалеладерий балха. Нов. Шелест хьаьшашка дувц ОТФ дегІайоалаеш чабанаша даь балхаш. Украинцаш жен искусственни осеменени еча пунктага, кошарага хьежар. Хьаьшаша даьча дуккхача хаттарашта жоп делар зоотехника Шелеста а воккхагІча чабано Колпаковс а. Укх шера чабанаша хІара устагІан тІера 5,5 килограмм исхалий доаккха тха даьккхад. Алхха цох колхоза 2.100.000 сом ахчан пайда хиннаб.

— Шун чабаний опыт,— аьлар А. Савчука,— дикка теркам тІабахийта а балха юкъе яхьа а мегаргйолаш я. Тхо тхоай балха юкъе из яхьа хьожаргда.

Хьаьшашта езаяланзар цхьайола боахаман помещенеш. Цар ниййса белгалдора колхозникашеи совхоза болхлошеи гІишлош ца талхийтара йоахо кІезига елга, ремонт дика ца елга.

Районера лаьтташка, царна тІера даьккхача ялатага диллача—аьлар В. Злых,—ерригача шоай торонех оаш пайда эце лоацача хана Нохч-ГІалгІай республике а вай мехка а хьалха латтачарца хургда шо.

Цунца цхьана украинцаша белгалдир района юрта боахам лелабеш дола кхоачамбоацарaш а. Цар дийцар колхозе хІанз йолчул шозза дукхагІа хьакхарч лелае йиш хилар. Цхьабакъда духхьал цхьа ялат хьувкхаш уж лелаяр пайдане дац. Рациона юкъе силос, аьла хьоар доладе деза. Къаьстта теркам тІабахийтар цар къахьегамхошта юкъера политически-кхетама болх мела лелабеш хиларна, наха эшачун йоакхо кІезига еш хилар, социалистически ях дикагІа вІашагІйолла езарна, лаьттанцара балха культура айе езарна.

Колхозникий цІерах «Кавказ» яхача колхоза председатела нов. Кобылянцкес доттагІал тІехьа шоай артелагара хьаьшашта совгІата фун лелабу ши кэи элитни ши Іаьхари белар. СовгІат дег тІара баркал оалаш дІаийцар.

ДиълагІча дийнахьа ССКП МагІалбика горкомо «Ингушски» совхозеи «Кавказ» яхача колхозеи кулгалдеча болхлой совещани йир.

Хьаьшаша шоай балха опыт ювцаш а шоаш МагІалбике болаш баькхача земах а къамаьлаш дир. Зоотехника Штанько Марияс йийцар Херсонски областан Голопристански района цІи хезаь йолча свинаркан Социалистически Къахьегама Турпалхочун Мария Гавриловна Белаяй балха опыт. Нана хьакхан тІехьара 31 хурсх хьалкхеяьй цо.

«Коминтерн» яхача совхоза балха опыт ювцаш къамаьл дир совхоза директора нов. Злых.

— Эггара кертера дар,— аьлар цо,— кизга чу санна совхоза а отделеней а болх гургболаш балха дика учет лелае езилга да. Иштта хилча мара боахам пайда боаккхаш, ниййса лелабе йиш хургьяц. Нагахьа санна продукцега дІабода мах совгІабаьнна моттиг хилча цу гІулакха бехке волчоа тІабул совгІа баха мах.

Иштта балхаца украинцаша къовсам лоаттабу боахам тоабарна. ДІадахача шера Даьхенна 500 эзар сом пайда белар цар, хІаьта укх шера аьхки йокъал лаьтта яле а пайда миллионага кхоачаргбя. Совхозо ший ханнахьа кхоачашью пачхьалкхенна ерригa продукташ дІаялар план.

Нохч-ГІалгІайчен дикача лаьтта тхоашта мел дайнар оаха тхоай нахага дІадувцаргда,— аьлар делегацен кулгалхочо н. Савчука. Тхо тешаш да вай халкъашта юкъера ях дІахо яхьаро пайда лург хиларах. Оаха де мел дезар дергда коммунистий сийлен партес хьийхача, юрта боахаме къахьегаман доккхий толамаш доахача новкъа шуца цхьана дахарна. Тхаьцига дувла, деза новкъостий!

П. ГАГИЕВ.

Пластмассах даь керда пассажирски катер

12 сентябре Москве юххе йолча Клязьвински водохранилище тохкаш хилар керда пассажирски катер. Из хьадаьд кемаш дарах йолча СССР-а Министрий Совета Пачхьалкхен комитета Центральни конструкторски бюрон болхлошеи пластмассай а стекловолокнай а Іилма-тохкама института болхлошеи. Цу кеман корпус деррига а стеклопластикахи пенопластахи яь я. Из кхозза чІоагІагІа я, хІаьта 25 процент ейгагІа а я даххах яьчул, йоахкалуш яц, атмосферни откъама духьал отталуш а я. Балха юкъе пластмасса яхьаро вІаштІехьдалийтар конструкторашта вІашагІйолаш шаьра корпус хьае а, болташи, заклепкаши, сварочни соединенеш ца хилийта а.

Дозал кІезигагІа хиларахи, корпус шаьра хиларахи катеро автомобила «Победа» мотор оттабича сахьата 44 километр никъ бу. Из тайпа мотор бола дахчан катер сахьата 32 километар мара сихал йолаш хилац.

Укх шера август бетта цу катераца ерригсоюзни рекорд оттайир.

СУРТА ТІА: пластмассах даь катер Клязьминскн водохранилище тоахкаш да.

В. Хухлаева сурт. ТАСС фотохроника.

Белгородски цементни завод — йоккхагІа йолчарех предприяти я. Кердача вай даьй мехка техникаца оборудовать даь я из. Предприяти шерлуш йоагІа: хьалъе йоаляьй кхесташ йола кхы ши пишк а. Уж болх бе йолаелча арахецаш йола цемент шозза дукхагІа хургъя.

СУРТА ТІА: 1958 шера болх бе йолаенна пхелагІа кхесташ йола пишк.

Сурт О. Сизова ТАСС. фотохроника.

30 миллион сом

Наурски районе 50 совгІа торгови предприятеш я.

Цига, дІадахача цхьан шера 45 миллион сома товараш дехкад юрта бахача нахага. Укх шера дикка дукхагІа хиннаб хІамаш ийераш. ДІабахача 8 бетта Наурски районе бахача нахага 30 миллион сомага кхаччалца дола тайп-тайпара товараш дехкад. Царна юкъе хиннай кІадаш тега машинаш, мотоциклаш, радиоприемникаш, хьадаь барзкъаш, когий гІирс, цІагІа эша пхьегІаш, иштта кхыяраш а.

С. КЕРИМОВ.

Казахстански ялата 603 миллион пунт

АЛМА-АТА. Казахстана юрта боахаман къахьегамхой, гурахьа ха во оттарца ювзаена холонаш хинна яле а шоай беррига низ тІабахийта къахьегаш ба. Укх деношка баьх долча лаьттай районашка лоа а делхаш догІа дийлхар. Цхьабакъда, кхашкара болх лаьгІ-м бац цар.

ССКП XXI съезда сийна къахьегама вахте а увтташ совхозий МТС, РТС болхлой, колхозникаш, кхашкарча бригадий къахьегамхой укх гарттарча деношка хьекха улла ялат хьагул а даь, аьрда даькха гІерташба. 25-ча сентябре колхозашеи совхозашеи 14,1 миллион гектара тІара ялат аьрдад. Даьхенна 603 миллиони 587 эзари тонн ялат дІаоттадаьд.

Акмоленски областа ахархоша пачхьалкхенна 109 миллион пунт ялат дІаденнад. Ялат дІалуча доккхий толамаш доах Павлодарски областа а. Цу областа колхозашеи совхозашеи 100 миллион совгІа ялат дІаденнад. Кустанайски областа 75 миллион пунт ялат даденнад, Кокчетавски — 56 миллион пунт.

25-ча сентябре Актюбински областа колхозаша а совхозаша а ялат дІадаларан пачхьалкхенга дохкаран тайица декхараш кхоачашдаьд. Ялат дІаийдеча пункташка 27 миллион совгІа пунт ялат чукхаьчад. Цу тайпара, республикан ялх областо пачхьалкхенна ялат дІадала тІайица декхараш кхоачашдаьд.

Халкъа Китае

2. Социалистически гІишлонаш хьалъеча

Технически революци еш, социализм хьалъеш Сийлахь-йоккхача Китаян халкъаша мохь технически новкъа баккха аьнна компарте хьалхашка оттадаь декхар «боккха гІа боаккхаш» кхоачшду. Цхьадолча даькъе боккха теркам тІабахийтаб ерригача провинцешка, автономни областашка, округашка, уездашка моттигерча промышленноста бахача наха мел эша хІамаш хьаярна а хьаеш дІабодача маьхага диллача уж хІамаш юртбоахаман продукцел лакхехьа хилийтарна а. ХІаьта ерригача пачхьалкхено доал деш йолча промышленни предприятей продукци ерригa а пачхьалкхен кертерча планаца дІанийсъе еза.

Китаян йоккхача промышленноста хьалхара гигант Аньшански металлургически комбинат я. Болх бе йолаеннай Уханьски металлургически комбината коксови пийшкаш, Хуанхэ хи йисте Баотоуски металлургически комбинат хьалъеш чІоагІа балхаш ду. Са хьажа вІаштІехьа даьннача цу гІишлонас торо хулийт хІанзарча Китаян строительни балхаш доаржадарах а касттача хана цун дегІайоагІаргйолча промышленноста Іалаьмате йоккхача планех а цхьадола хІамаш довзийта.

Пекин-Баотоу яха машин-никъ Юндинке яхача дадача хин готтача чІоже гІолла чакх а боал, цун хьалхара дакъа Іалаьмате чІоагІа хоза а да. Пекинера Шачен яхача станце кхаччалца йолча хетаргахьа аьлча 60 километр хургйолча моттиго яь 60 туннель я. Цхьан туннела чура поезда цІог арадала а кхелехьа цун паравоз вокх туннела чу къайла боалаш ниййслу.

Халкъа Китаян хьалхарачарех цхьа гІишло ше йолча Іалаьмате йоккхача Гуаньтински водохранилище кхаччалца лоамашта юкъе тІатІа а гаьна доалаш дода сигал бесса сийна Юндинхэ. Водохранилищера из арадоалача моттиге тоъал боккха низбола электростанци ул. ХІаьта цунна тІехьашкахь боккха сийна Іам а ба, гобаьккха ІажагІа лессови лоамаш а долаш.

ДукхагІа малхбузехьа мел гІерт — кІезигагІа я растенеш, дукхагІа хсалу Гоби яха яьссале. Лессови дема морхаш оттаеш бола мух хьекх укхаза каст-каста. Сира бидкъа тІоза тІабуж го баьккха мел йолча моттиге. Китаян къилбаседа-малхбузехьа уллача эггара йоккхагІа йолча промышленни центре — Баотоу дІакхоач поезд шоллагІча дийнахьа. ХІанзехьа а 40 заводи фабрикеи я цига болат, химически продукташ, трикотаж, азотни удобренеш, цемент, кхы дуккхадараш а арахецаш. Цхьабакъда берригача мехка теркам тІаувз укхаза юллаш латтача низболча металлургически комбинато. Цо Іалаьмате йоккха моттиг дІалоац 1961 шера 3 миллион тонн меттал шера лоаладе дезаш а я из.

Гой хІанз 60 завод йилла езача строительни площадке кхаьчар вай. Цу площадкан дукхагІа долча даькъа тІа котлованаш да даьха хІанз. Лаьтта оахкараша кІоаг боаккхаш лаьттах даьча лагІаш тІара лагІаш тІа доаккхаш белащеи шоаш хьалхе а денз леладеш хьадоагІача бамбукови коромыслех ухкача корзинкашцеи хьаллакхе доаккх лаьтта. Эггара лакхерча лагІа тІара транспортераца а дихье, тІаккха хаддалза тІаухача вордаш тІа а детте, дІакхухь лаьтта.

Къаьсттача доаккхаща хьахьувкх тхога тхона хьалха ваьнна лелача строительни викало «укх ара хьалъергйолча бозата гиганта» — автоматизированни хургйолча доменни пийшка боаккха 1500 кубометр хула котлован. Комбинат хьалъеш латт Іилманнеи техникаи укх тІеххьарчу хана карагІдаьннарий лоархІам а беш. Комбинат хьалъеш болчарех дуккха бола болхлойи инженераша Советски Союзе е дийша е производственни практика чакхъяьккха ба.

— Китайски строителаш Іалаьмате дика болхлой ба. Цар болх бу чехка, дика, хІаман кхом беш,— йоах комбинат хьалъеча технически новкъостал деча советски специалиста воккхагІча инженеро нов. Степанске.

Йисте яьннача металлоконструкцей цехага хьож тхо,— цул тІехьагІа — дІайхача проката хургйолча цехашка. ХІанзехьа а хьалдаьннад пенаш, самоходни краналща лаккха урагІа кхухь хьалхехьа а бетонаца кийчъяь ажурни конструкцеш. Из гІулакх деш виъ саг ва, крановщики сварщики волаш. Цар хоза вІаштІехьа баьккха лелача балхаца безам буъ оаха.

— Сигналаш телаш вола бригадир гой шоана — яхаш, тхога хьахьувкх Степанске ниййсвеннача ханара, сомача дегІара китаец. Дукха ха йоаццаш цу балха тІа вахийтав из, цо Іалаьмате дика вІаштІехьа баьккхаб болх — задани хаддалза шозза дукхагІа кхоачашъю.

Строительни площадкера гостинице юхадоагІаш кердача городага хьежар тхо. Бетона шоссен шинна а оагІорахьа — болхлой чу бахаш дукхаза вІаштІара даь цІеношд да. ХІаьта царна тІехьашкахьа — къаьнача города хаддалза вІашагІа доахка лохига ІажагІа топпарах даь цІенолгаш да. Укхаза цецвоаккхаш йола кердачеи къаьначеи города юкъера эргало я.

Цу тайпара йола, цхьабакъда царел зІамагІа гІишлонаш кІезига яц хІанзарча Китае.

Пекина гаьна йоаццаш уллача Шицинышанерча болх беш йолча металлургически заводе а хилар тхо. Цига болх беш ва бархІ эзар гаргга болхло. Цу заводо арахец чон, турбаш, кокс химически продукташ.

Тхо чІоагІа сакъердалуш хьежар цу завода болхлой городоката. Берригача болхлоштеи гІулакхерча нахаи яь квартираш а общежитеш а я цига. Заводе ший столови, больница, бийсанара диспансер, бераш ду больница, кхалнаьха а берий а консультацеш я. Цехови медицински пункташ, санаторий, банни корпус, бераштa а цамогаш бараштa а кухни, берий яслеш я. Бераштa а кхийнараштa а хьайийлла школаш я, ши кино зал я (цаІ—6 эзар сага моттиг йолаш къовлaнзеи цаІ-шин эзар сага моттиг йолаш къайлаи), бассейн а каток а я.

Заводе вІашагІтеха массехк самодеятельни коллектив я: пекински классически операн коллектив, драматически коллектив, иллен а халхара а ансамбль, симфонически оркестр. ХІара болхлочун мах боацаш цкъа кино ваха йиш я.

Іалаьмате дукха низ а рузкъа а дІадохийт китайски халкъо ирригационни сооруженешка, Янцзы, Хуанхэ, кхы дуккха дола хиш карадерзаде а царех пайда эца а. Цу дерригача хин низех пайда эцаргбола Іалаьмате йоккхий планаш кхоачашъеш латт. Мохк мукъабаьккхачул тІехьагІа, халкъа правительствона хьалхашка эттача эггара доккхагІа дарех цхьа декхар да — Іаьржа ухача хихи йокъал оттарахи баха нах махулла кІалхара бахар. Цар деш дола зенаш къаьгга хьатойт укх унзарерча цифраша. ТІеххьарча 2350 шера 1030 Іаьржа хийи 1060 йокъали хиннай Китае. Духхьал 1931 шера Янцзы Іаьржа деча 145 эзар саг вийр.

Массанахьа хІанз деш латт каналаш, дамбаш, сунташ, электростанцеш. Царна юкъе я ханал хьалхагІа ерригa а кхаь бетта хьаляь Шисаньлински водохранилище.

Пекинера хадданза укхаза ухар автобусаш, грузовой машинаш, шоай лоІамех ухача наьха отрядаш. Водохранилище еш боахкача наха дагабохийтар бохабаь бола Іалаьмате боккха зунгатий боарз. БІаь эзар саго дийнахьеи бийсани хувцалуш хадданза болх бора. Водохранилище хьаййора техника эггара кІезагагІа юкъе а йоалаеш. Цига кертера инструменташ — бел, бамбукови коромысло, карзинаш дар.

Тхоай курсанташцеи аспиранташцеи болх бергболаш со гІишло еча веча, сонеи сона хьалха ваьнна хиннача китайски новкъостаи атта хьакораянзар Пекински педагогически университето хьалаьца хинна участок, цу университето массехк эзар саг цига вахийта волашехьа а.

Курсашка дешаш барий агиторигада накъаера тхона. Цар моаршал хьаттар тхога, частушкаши иллеши доахаш, «куйбар» яхача бамбуках яьча инструмента деча татаца тІехьа а тоадеш. Цул тІехьагІа тхо болх бе доладелар—оахка а оахкаш, гІум сунт еча дІаяхьийта машинновкъа дІакхухьар оаха. Эзари итташ эзараши бола носильщикаш карзинкашца карьерера лаьтта дІакхухьаш болх беш бар. ЙІайха йоллашехьа а, болх чехка бора. ГІишло хьалъеча болх бора велосипеда цхьан чарха тІа яьча тачкаща а, кІал даьхкача улгаш тІа гІолла дІа-юха а кхувлаш.

Болх беш боахка берригa нах взводашта, батальонашта, полкашта бийкъа ба. Хала болх бе Іаманза боладаь студенташа болх бора Халкъа-Мукъален Эскара тІемахошца. ГІишло еча чІоагІа болх беш хиннача деноех цхьа ди дагадоагІа сона. Смена йисте а яьккха, тха курсантехи эскара тІемахоехи лаьтта революционера Ли Да-чжао цІерах йола батальон юкъе йода полк, йоаржаяь байрах а йолаш, собране яхар. ЧІоагІа сакъердаме яр собрани. ГІишлонна гаьна йоаццаш яр из. Дена цхьа истол а оттадаь, цунна гоннахьа лаьтта Іохайшар. Балхах лаьца лоацца доклад йир полка командира. Укх тІеххьарча 5 дийнахьа полко хьал а яьккха, дІайихьай 13 эзар кубометр гІум. ДогІа делхаш а болх сацанзар. ТІехьа тІадоагІача 5 дийнахьа 15 эзар кубометр гІум хьал а яьккха, дІаяхьа соцам бир.

— ТІемахошеи студенташеи йоах сменах хІаране 5 кубометр хьал а яьккха, дІаяхьа еза,— аьлар полка командиро. Из предложени чІоагІа тІораш а техаш тІаийцар. Цул тІехьагІа полка командованени комсомольски организацени цІерах дикагІа йолча взводашта советски китайски къонача турпалий — Космодемьянски Зояйи, Шурии, Корчагин Павела, Тун Цун-жи, Лу Ху-лана, Чу Шау-ина цІераш тахка предложени йир.

Собрани йистеяьначул тІехьагІа самодеятельноста ший низаца концерт оттадир: иллеш а доахаш, зурмаш а лекхаш.

Шоай палаткашка болхаш строителаша «Социализм — дика я, социализм — дика я» яха тІема дог айдолийта илли доахар.

Йоккха гІишло хьалъеш деча таташтеи гІарай юкъе иштта чакхъьлар из собрани.

Пятилеткай лагІаш тІа гІолла дерригача халкъа иразага урагІа йодача кердача Китае уж тайпа гІулакхаш каст-каста ниййслуш да.

В. КОРЗУН.

Сурта тІа: г. Ухане Янцзы яхача хих тилла керда тІий; Баотоуски металлургически комбинат хьалъеча.

Автора фото.

Доазол дехьара

ПАРИЖЕ республикан майдане хIанз хургйолча референдума хетаяь хIанз дола конституци хувцара деша хьакъехьа нах вIашагIкхийтта моттиг хилар.

Цунна нийсса, Республикан майдана юхе ядача районашка Францен республикански строй лораеш халкъа манифестаци хилар. Уж нах вIашагIкхийтта моттиг полицейски автомашинашца а, полицен жандармерени дуккха низ болча отрядашца а дIакъайлаяр.

СУРТА ТIА: Халкъа манифестаце дакъалацархой ба плакаташца, цар тIа яздаьд «Хургдац» аьнна.

Чехословацки телеграфни агентствон сурт.

Франце референдум яьча хиннараш

ПАРИЖ. (ТАСС). Францен юкъерча гIулакхий Министерствос дIакхайкадаьд французски кердача конституцен дешах метрополе референдум йолаш хиннача хоржамий юхера хьокхамаш. Хоржама списокаш тIа дIаязбаь бар 26.606.948 саг. Кхадж тоссача дакъа лаьцар 22.595.703 саго (кхадж тасса бокъо йолаш барех 84,9 процент). Кердача конституцена раьза хинна кхадж тассар 17.666.828 саго (79,25 процент), хIаьта духьал — 4.624.475 саго (20,75 процент).

Иштта, де Голла правительствос оттадаь конституци къоабал дир. 5 октябре правительствон «Журналь офисьель» яхача вестника тIа ярa а доалаш керда конституци дIачIоагIдергдолаш а да. Цу хана денз кердача конституцега хьажжа биъ бетта Iалаьмате йоккха бокъо кхоачаргъя правительствога. Конституцен 91-ча статья тIа йоах «укх конституце тIа лаьрхIа йола республикан институташ яр дIачIоагIденнача дийнахьа денз биъ бутт дIабалалехьа вIашагIъехка яла еза». 92-ча статьяга хьажжа правительствон бокъо хургья Iаьдала керда органаш вIашагIйоохкарна «закона яр мо бокъо йола указаш» а арадаха. Цо кийчдеш а да чIоагI а дергда хьатIадоагIача парламентски хоржамашта дола закон, хIаьта иштта «мехкан вахара, гражданаш лорабара, корта мукъале Iалашъйира хиланза даргдоаца гIулакхаш а чIоагIде тарлургда цун».

Цунга хьажжа, уж йийца статьяш кхетаярца, нийса дIакхайкаярца бувзам болаш хургда цу Iалаьмате йоккхийча бокъоний гIулакхаш а.

Метрополе хиннача референдума хьокхамий комментарий а еш «Юманите» яхача газета тIа Французски коммунистически партен ЦК Политбюро члена Этьен Фажона язду, корта мукъале яккха французски демократаша лелабьча къовсаме котбовла царна мегаь доацалга. «Де Голла ше дехаш хинна «мегаргда» яха жоп а даьккхар, — язду Фажона. — Из де вIаштIехьа даьнад цун харц дувцарца а наха юкъе мотт беттарца а: миллиардерий хьаьръяннача компанех прессай, ерригача цар кара хиннача радиой, пропагандай, йоккха тронаш йолаш хилар бахьан долаш ваштIехьа даьлар цар баха нах Iехабе а тувлабе. Юххера а, — из хьалхарча очердах а да, — укх шера май бетта санна Ги Молле а социалистически парте кхыча халхле лелаераша а хьалаьца хилар бахьан долаш нийсдалар де Голана из гIулакх. Цу партен съездо «мегаргда» яха жоп могадаь хилярах цун хьалхле лелаераша диктатурагахьа оза-безам бир, хIаьта демократически низаш зIашагIтохара новкъарло а еш къахьегамхой катийча буржуазени цхьа дакъа хьаллаьцача наькъа тIара а доаккхаш».

Фажона белгалдоаккх «хьанз этта хьал цIенхоштта долга къайла дахьа дезаш доацалга». Республикана духьалара конституци, — кхайкаду цо, — кхераме а доазув доацаш йоккхий бокъонаш диктатура луш да: из да халкъ а цун димократически организацеш а ехкаргахьа ерзаяь хилар; фашизман тIема группай бIехача гIулакхашта никъ мукъа боаккхаш а да из.

Деррига демократически низаш вIашагI тоханза дардоацалга белгал а доаккхаш йистеволлаш язду Фажона: «Нагахьа санна республиканцаша шой мелъйола мукъаленаш лораеш хуле, нагахьа санан цар шоай союзи терками кхы тIехьа ца доаккхаш чIоагIбой фашизман никъ къовла могаргда царна».

ОАР Сирийски районе племенех дола закон дIадаккхар

ДАМАСК. 30-ча сентябре. (ТАСС). ОАР президента декрета кепа техай, 1956-ча шера сирийски парламенто тIаийца племенех дола закон дIадаккха, аьнна.

Декретага хьажжа хIанз, денз дIахо «племенай членаш ОАР Сирийски района юрта бахача наха доагIаш дола деррига законаш, бокъонаш, соцамаш кхоачашде дезаш ба».

Хьалха хиннача фу-тайпай хьакъехьарча законо мехка общество дегIаяйтацар, фу-тайпалита юкъе феодальни Iаьдалаш лeладе йиш хулийтар, мохк ший лоIамагIа килара духьал империалисташа леладеча тийшача балхашка массаза а цар кIийле хинна фу-тайпай баьччаш керте лоаттабора.

Печато белгалду, фу-тайпаша паччахьалкхечу паччахьалкхе» хулийташ хинеа гIулакх дIадоаккхаш дола декрет арахецар «реакценан феодализманен» цIаькха хIама тохар да.

США-на лаьттан искусственни спутник урагIаяхийта мегадац

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американски телеграфни агентствос хоам бу, селхан США-а 9,76 килограмм дозал дола лаьттан искусственни спутник «Авангард» яхача трехступенчати ракетаца урагIа яхийта гIерталга. США-н тIема министерствос тахан хьахайтад, спутник арбита тIа хьатIа а ца йоалаш лаьттан атмосфере яьгалга.

Китае эггара хьалхара гидросамолет

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентствос йоах, «Фейлун» яхача шанхайски машиностроительни завода коллективо КНР вIашагIъелла 9 шу дизара сийна «Фейлун-1» яха Китае эггара хьалхара гидросамолет толамца яь йистеяьккхар.

Машина дикал таьхкача—машина технически дика хилар.

Китае керда металлургически комбинат хьалъю

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентствос хоам бу, Циндао (Шаньдун провинци) керда металлургически комбинат е йолаярах. Цу комбинато хIара шера 550 эзар тонн чон, 400 эзар тонн болат лургда.

Англо-американски интервенташа Iарбий Малхбоален мехкашкара шоай эскараш юхадоахилга тIехьа доах. — ООН-а яьча решенех вай эскараш сиха юха ара даха дезаш хилар, вайна къаьгга хов. МалагIча мехка уж дига деза аьнна дац-кх укх решене тIа.

Е. Щегловс дилла сурт
ТАСС фотохроника.

КогагIирс беча фабрикан болх тоабе

Ерригача Советски Союза а Нохч-ГIалгIай республикан а къахьегамхой Сийлахь — йоккхача октябрьски социалистически революцен 41 шу дизара а ССКП XXI-ча съезда а сийна социалистически яхь а оттаяь доккхий толамаш а доахаш, шоай планаш тIехкхоачашъеш боахк. Цхьабакъда вай республике шоай планаш кхоачаш ца еш цхьайола предприятеш я. Царца я Грозненски когий гIирс бу фабрика а.

Грознерча когий гIирс беча фабрико 8 бетта план 87 процент мара кхоачашъяьац. Планах деннеи — бийсаннеи цо е езар 3450 пара обувь я, хIаьта цо хьаеш хиннар 3000 пара мара яц. ХIара деннеи — бийсаннеи цо къахьегамхошта дIа ца луш юсараш 450 пара гаргга обувь я. Цул совгIа хьабаь кога гIирс планах бе беззача тайпара дика а баьбац.

— ХIанад из иштa? — аьнна хаттар дича фабрикана хьалхале лелаераша йоах, кхоачам боллаш а ханнахьа а кога гIирс хьабарна эшаш дола кIада, хьамча, хьастамаш лац республикан базас, хIаьта фабрикана телаш дола кожтовараш эсала да.

Цу къамаьлашца кIезига-дукха бакъдар а да. Республикан базо фабракана эша материалаш кхоачамболлаш ца теллилга бакъда. Цхьабакъда фабрико арахецаш болча кога гIирса дукхала а дикала а планаш кхоачаш ца яр керттерча даькъе фабрикана хьалхле лелаераша бокъонца дика фабрикан болх вIашагIа ца боллар да.

Фабрикан цехашка производственни болх тоабарна, арахецача продукцен дикала план кхоачашъярна, болхлой тIахьехаш лозунгаш плакаташ дац.

Цехашка хьалтеха доахка балха хьокхама доскаш формально теха доахк. Деннеи — бийсаннеи 2000 пара маIача наьха полуботинкаш арахецаш йолча фабрикан эггара йоккхагIа йолча цеха хьокхама доска тIа тIехкхьарча пхе дийнахь цехо баь болх дIаязбаьбацар. ХIаьта фабрикан балха хьокхама доска яьсса коробкаш хьалхашка а оттаяь царна тIехьашка доаллар, укх шера малагIча беттара, малагIча денара йоазув цу тIа да ховргдолаш а дацар.

«Молния» яха газет да яхаш цхьа доккха кьахат доаллар, лакхе дила самолета сурт а долаш, лохе фургонах ежача богашхьида сурт а долаш. Самолета сурта тIехьа яздаь «чувячный» яха дош дар. Из хиннадар чувячный (маьчеш ю) цех хьалхара цех я яхилга. Маца, фудаь хиннай цох хьалхара — ховш дацар.

Во лел фабрикан балха юкъе хьалхара дакъа лаца дезаш бола рационализаторски болх а. Хьалхарча ах шера хьаенна рационализаторски предложенеш ерригаш а 19 мара яц. ДIададахача 1957 шера хьажанза ювцанза а юхейиса 4 предложени а тIатехача ерригаш 23 предложени я. Царех хьажаь тIаийцараш 18 предложени я, производствана юкъе яхийтараш 15 предложени я, мога ца еш йисараш 5 предложени я.

Фабрике социалистически яхьаца шоаш тIаийца декхараш тIехкхоачаьдеш дукха болхлой ба. Масала, маьчаш еча цеха заготовщицас Мурадянц Зояс ший балха норма 289 процент кхоачашъю, затяжчика Каспаров Эдуардас 253 процент, басараш хьокхача Умарова Тамарас 207 процент, обтяжчика Бетергараев ИбрахIима 176 процент, фрезеровщица Пухова Верас 151 процент, иштта дукха кхыбараш а ба шоай балха нормаш тIехкхоачашъеш.

Фабрико хьабеча кога гIирса планаш дукхала а дикала а кхоачашъе болх ларттIа дика вIашагIболлари хьалхле лелаераша ларттIа доалдеи мара хIама эшац.

ДЖАБРАИЛОВ.

Гаьна дац деза денош хьэтIакхача

1959—1965 шерашка СССР халкъа боахаман дегIабарах йолча контрольни цифрашка хьажарна вIашагIтохаш йолча ССКП XXI-ча съезда сийна кийчлуш ба машиннаькъа болхлой Iалашбарна отдела къахьегамхой а. ХьатIадоагIача цу дезача денoшка дикеи шийи ханнахье кечам барна вIашагIтехача производствон собране боккхача безамца гулбелар болхлой, тикашка мах бераш, номераш цаIи шиIи йолча маькх еча заводашкара къахьегамхой, иштта кхыбараш а.

Собране къамаьл даьча партийни организацен секретара нов. Сигаревс аьлар:

ДIабахача бархI бетта даьча дерригача балхий лоархIам бича производственни план тIехкхоачашъяьй вай коллективо. Массайолча предприятей болхлоша, специалисташа гIулакхерча наха дог раьза хинна вIаши яхье а бувлаш доккхий декхараш тIаийду укх денoшка. ССКП аргIан йоаца XXI съезд гулйойла аьнна болча ССКП ЦК Пленума соцамеи Сийлахь-боккхача Октябра 41 шу дузача ден сийна кхы а лакхера балха декхараш гIаэцаргда вай. Собране хиннараша дезача деной лоархIам а беш ерригa коллектив тIахьийхар цу дезача деношта кердача балха толамашца духьал бахарна.

I. ДОДОВ.

Веденски районе тоъаш бац хьехархойи лораши

Веденски района школашка тоъаш бац хьехархой. Из бахьан долаш кхаь юкъерча школе (Махкетински, Даргински, кхалнаьхен) физикеи математикеи вIалла хьехаш дац аьнна лархIа йиш йолаш да. хIана аьлча, уж предметаш кхыча специалисташа хьех. Иштта хьалаш да Харачоевски, Гунийски, Эрсеноевски кхыйолча а ворхI шера школашка. Берригаш лаьцхIача укх сахьате Веденски районе эшаш ва 11 математикан хьехархои 3 физикан хьехархои. Цул совгIа цигача эшаш ва 6 саг хьалхарча классий хьехархой а.

Укхаза белгалде деза, Веденски районе хьожаваь хинна укх шера Нохч-ГIалгIай пединститут яьккха 5 хьехархо районе болх бе а ца тугаш дIавахалга. Ха дIаухаш латт, цхьабакъда просвещенен министерство цу гIулакха оарцагIа йолаш яц.

Геттара кIезига ба районе лораш а. 18 лор хила везача метте 5 лор мара вац ерригача районе а. Района къахьегамхой хьашташ Iалашде могаргдий царна? Цу хаттара жоп дала деза НГIАССР-а унахцIенолораяра Министерствос.

Н. АЛЕРОЕВ.

— Фу ях Iа? Цхьаькха цIа а хьаэца гIоргдий вай?
— Хац сона хьога фу хьал да, бакъда сона-м тоъаргда вай хьайица шиъ а!

Ю. Узбекова сурт.

Спорт

НГIАССР спортсмений керда толамаш

Российски Федерацен ши эзар совгIа юрташкара физкультурникаш хиннаб тIехьарча пхе дийнахь Ставрополе вIашагIкхийтта шоай традиционни спартакиада дIахьош. Йоккха группа яр спартакиаде дакъа лоацаш Нохч-ГIалгIай АССР-ра а. Цига яр ейгачеи езачен атлетиках а, велосипедий спортах а кхыча спорта тайпаех а йола состязанеш.

Нохч-ГIалгIайчен спортсменаша дика толамаш даьхар цига. Масала, 100 метр байддача хьалхара моттиг яьккхар РСФСР рекордсменка йолча спорта мастера Ф. Казнцевас (НГIАССР), цо хьекха ха 12,4 секунд яр. Ший РСФСР-е гIоллара юртарча легкоатлетий чемпиона цIи юхе йисар цун. Цу дистанцех байддача маIача наха юкъе хьалхара моттиг яьккхар Криуновс (Ставропольски край), хIаьта Э. Алихановс (НГIАССР) пхелагIа моттиг яьккхар, цхьабакъда пхелагIча метте мара веце а ший спорта дика говзал дIагуча-м ялийтар цо.

Велосипедаш хоьхача метте хьалхара моттиг яьккхар М. Тарановс (НГIАССР).

Дикача хьокхамашца чакхдаьккхар шоай гIулакх дIоахалл тоссавеннача Кузнецовс а (6 м 71 см), 10 эзар метр веддача Л. Чесноковс а (33 мин. 16 сек.)

Р. АЛИМОВ.

Суда зала чура

Ши сесаг йоалаяьчоа суд яьй

Веденски района Карл Маркса цIерах йолча колхоза шуритоварни ферман заведующи волча Натаев Матас ший сесагаца Зазубивойца вахаш массеха шу даьккхад. Хьалкхувш доагIа ши бер да цун. Матийна загадехар шоллагIа саг йоалае, аьнна. Цхьа бутт хьалха цо йоалагир Гацаева Самани.

Дукха ха йоацаш Веденски района суда выездной сессен хьалхашка эттар из. Къахьегамца-кхетавеш болх бу цхьа шу суд йир цунна, хьабоалIача пайдах хIара бетта 25 процент паччахьалкхенна дала а дезаш. Судо Натаевгара дIадийхар С. Гацаева чехкагIа йитар.

РЕДАКТОРА ЗАМ.
ДЖ. ХАМАТХАНОВ.

Тика болх дика вIаштIехьа баьккхаб

Веданерча тика чу мах беш ва Баймурзаев Салман.

Вай республикерча районашка юкъе белгал аьнна дукхагIа йоачан хулаш а наькъаш во долаш а я Ведана район. Иштта из моттиг хала яле а, миччахьа машине кхыйола транспорт а лехе, ший хан-ханнахьа бахача наха эш-эшаш дола товараш лоаттаду Баймурзаевс. Цу юрта бахача Карл Маркс цIерахча колхоза колхозникашта, советски интеллигенцена дуккха а денна а эшаш долча товарийи продуктайи чIоагIа йоакхо ю цо.

Масала, бахача наха тух, шекар, хьоар, конфеташ хадданза хулийт цо ше мах беча тика чу. ХIаьта иштта фатаген а кхухь цо касткаста. ЧIоагIа раьза а баркал яхаш а ба Баймурзаевна цу юртара нах.

Ший балха план 100—120 процент кхоачашъю нов. Баймурзаевс.

МУТАЛИБОВ Iайдин.

Китайски Халкъа Республика. Чансиньдяньски завода (Пекина юххе) паровозостроителаша КНР вIашагIъелла нийс шу дизара сийна хьалхара даьхен тепловоз хьалбаьб. Еррига цун оборудовани Китая заводашка хьаяь я. Кардача локомотива тIа 600 товра низ бола дизел оттаяьй, хIаьта сахьата 85 километрага кхаччалца скорость лакхъе йиш йолаш а я из.

Сурта тIа: Пекине баха нах хьалхкарча даьхен тепловоза юххе латт. Синьхуа агентствон фото (Сурт ТАСС фототелеграфаца хьийца да)

Машиниста помощник вола Ажигов Бахьаудин

Кадрай отделе Ажигова документашка хьажар.

— Депо слесарала дIаболабир Iа хьай болх?

— 1933 шера слесаралла болх беш вар со. Паровозаш лелаю професси чIоагIа дукхаезаелар сона. Орджоникидзевски технически школе деша а вахийта, 1935 шера паровоза тIа балха вахар. Грозненски депо соца цхьана болх беш вар опыт йолаш вола машинист Гуменник. Беслановски, Тверски участкашка поезд лелайора цо.

13 шера болх беш хиннав из Сареазакски локомотивни депо. Дика хьожар из ше болх беча паровозага. Паровоз лела наькъаш довза тIерташ, наькъа цхьаккха авари ца хулаш дика, цIена лелабора цо паровоз.

Ший даьй мехка ваха цIавеча дезал шоай Плиево яхача юрта Iо а ховшабаь сихха Грознен паровозни депо вахар из. Цун хьалха хиннача къаьнача новкъосташа Турченко Михаила, Мульченко Евгенес, дог раьза долаш тIаийцар Ажигов.

Хьалхара ди дIадихьар цо депога хьожаш. Дукха хувцамаш дар цига керда техника, тайп-тайпара станокаш, иштта кхыдараш а. Цехашка гIолла чакхваьлар Бахьаудин. Ма дукха хувцамаш хиннад-кх укхаза. Нагахьа санна хьалха дукхагIа дола балхаш кулгашца даь дале хIанз царна новкъостала механизмаш, приспособленеш яр, цу депон болхлоша шоаш хьаьь.

— Хезад сона,— йоахар Швецовс,— хьо опыт йолаш помощник волга. Сона дика хет вай цхьан болх бергболаш.

Эггара хьалхарча рейсах поезд депора араялалехьа Бахьаудин дика хьожаш чакваьлар паровозага. Диспетчеро команда елар паровоз болабалийтара. Уж чакхбаьлар Ермоловски, Самашкински, Серноводски яхача станцешка гIолла. Никъ дикка зуш, сигналашка ладувгIаш вар из.

Юха цIабоагIача хана Бахьаудина цIанбаь кийчбаьча паровозага хьежар машинист Швецов. ЧIоагIа раьза хилар из паровоз цIена, масса а йола оатхал тоаяь бIаргаяйча. Вокзалерча станце кхаьчар уж. Цигара гаьна йоацаш уллача Пхьиле-къонгий юрта бах цун дезал. Цунна дага дехар, дика хургдар са бераш а са специальноста ларах бахча, аьнна.

Каст-каста рейсаш ю машиниста Швецовс а цун помощника Ажиговс а. ЦIена, тоабаь хул цар паровоз. Цхьаккха авари ца еш, доагам кхо а деш, чакхйоал цар аргIан рейс. Цо хьахьокх машиниста а цун помощника а шоай болх дукха безилга.

— Дукха ха йоалцаш,— йоах нов. Ажиговс,— ши тяжеловесни состав йоалайир оаха, царех цаI 2100 тонн, шоллагIъяр 2200 тонн йолаш яр уж. ХIанз партен XXI съезда сийна керда декхараш тIаийдаI тха паровозни бригадас, хIаьта уж декхараш толаме кхоачащдергда, оаха.

Машиниста помощник нов. Ажигов лакхера машинистан нов. Швецова паровоза тIа.

С. ВОРОНИН.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерах дола кинотеатр.
Йоккха зал. «Аралера чкъаьрий доахараш».
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал 1. «Аралера чкъаьрий доахараш».
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 2. «Аралера чкъаьрий доахараш».
Долалу: 9.30. 11.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

ЗIамига зал № 3. «Аралера чкъаьрий доахараш».
Долалу: 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 8.15, 10.15.

Родина яха кинотеатр
Iана ханара зал.
«Безама фанфараш» Долалу: 9. 2.15, 5.45, 9.15.
«Безамах йола легенда». Долалу: 10.45.
«ВIаший бовзар» (индийски художественни фильм). Долалу: 12.30, 4, 7.30.

Ахканара зал.
«Цхьаккха хоам боацаш вайнар» Долалу: 6.30.
«Са миска дукха еза нана» Долалу: 8.30.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдел партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-80-91.
СФ02608. Типография им. 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/2. Заказ № 6004.